41

PHILIBERTI PINGONII SABAVDI.

CVSIACEN. BARONIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SINDON EVANGELICA.

Acceſſerunt Hymni aliquot, Inſignis Bulla Pontificia.

Elegans Epiſt. Franciſci Adorni Ieſ. de Peregrinatione memorabili.

AVGVSTÆ TAVRINORVM,

Apud hæredes Nicolai Beuilaquæ. 1581.

Cum Priuilegio decennali.

ILLVSTRIBVS, ET REVERENDISS.

FRANCISCO, ET PETRO LAMBERTIS, FRATRIBVS,

NICIEN. ET MAVRIANEN. EPISCOPIS.

PHILIB. PINGONIVS. S. D.

CVM *ab ineunte ætate obſeruare vos cœperim, Ampliſsimi viri, admirariq́; magis ac magis nunquam deſierim virtutem quæ in uobis eſt, virtutiq́; obſequentem fortunam, cuius ipſi uobis fabri fuiſtis, uolui tandem animi mei teſtimonium aliquot exhibere, Ut ſi quam de me opinionem concepiſtis, nunc exploratò qualem me uobis præſtare cupiam, omnes uobiſcum ſimul intelligant. Nuper Sereniſsimus Dux noſter* EMANVEL PHILIBERTVS *cum Cardinalem Boromæum, uirum admirandæ ſanctimoniæ Taurini excepiſſet, &* SINDONEM *Sacroſanctam ſpectandam propoſuiſſet, imperauit, ſi quid ea de re compertum haberem ex tabularum ſanctuario, & ueteribus monumentis, id de tam precioſo theſauro, in medium proferrem. Perquiſiui diligenter omnia, & in unum quaſi uolumen conieci, argumento ex memorabili illo, ac pio Boromæi uoto ad inuiſendam* SINDONEM *du-*

cto. Sed cui SINDONIS *hunc meum libellum donem? dum cogito; non ipſi Duxi Maximo donare conſilium fuit, qui prothotypo ipſo beatiſsimus fruitur: Non item Cardinali grauiſsimo, qui ſemetipſum abijciens, de ſe dicta ſolet reſpuere. Vos occurriſtis pij fratres, e nati patre Philiberto Lamberto Patricio Camberienſi, cuius forti pietate, me puero præſente, olim è medijs flammis inuiolata* SINDON *mirifice erepta eſt, ut hic ſuo loco expreſsimus, et in hiſtorijs fuſius proſequemur. Quod igitur pater, auſpice Deo in ipſa re potuit, uos digni patre filij, in eius repræſentatione per orbem terrarum propalanda, clariſsimis nominibus ueſtris, ueluti geminarum alarum remigio præſtabitis, nec me humi repere, aut ab æmulis calcari, ueſtra autoritate & benignitate permittetis. Valete. Ex Auguſta Taurinorum, Calend. Ianuarij. M D LXXIX.*

HERCVLIS PANCIROLII RHEGIENSIS.

Corporis amplexu CHRISTI *digniſsima* SINDON,
Qua nihil in toto clarius orbe nitet.
Linum Arabum ſuperas, medijs quod in ignibus ardes,
Non perit, at cultu ſplendidiore redit.
Tu flammis correpta manes illæſa, refersq;
Effigiem, qua nil gratius eſſe poteſt.

TYPOGRAPHVS AD LECTOREM.

ARGVMENTVM vetus, & venerandum, opus nouum, & reconditum tibi profero. uti Pingonius noſter Baro, antiqua quæq; ſcrutari ſolet, renouareque ſtudet. Is nihil niſi a rubiginoſis numiſmatibus, aut marmorum fragmentis, aut abſtruſis, ſituq; plenis chartulis, obfirmatis tamen, atq; ex fide publica adfert in medium. Teſtes antiquitatum libri; immenſę hiſtoriæ. Leges XII. tabularum ſuſcitatæ, & alia innumera, quæ dies noctes congerit: Quæ vidimus, optamus, nec exorare poſſumus adhuc, ut nobis ædenda committat. Iſtud interea magna contentione, & Sereniſſimi Ducis Imperio, extorſimus. Additi ſunt eius argumenti hymni aliquot, ſiue Odę, & epigrammata doctiſſimorum virorum. Adiunximus item Bullam inſignem illam Iulij Secundi Pont. Max. quam ex authentico deſumere licuit Inſerta eſt quoq; celebris Boromęi illius Cardinalis peregrinatio, a Franciſco Adorno ſocietatis IESV, ſingularis pietatis viro conſcripta, uno fere tempore, quo è re nata deſcribebat Baro, & licet diuerſis in locis, uno ſenſu, una conſonantia: Adeo ut nihil congruentius, nihil admirabilius ſiue conſpici: ſiue concipi poſſit. Quod laudatiſſimum, laudare meum non ſit: meum potius ſit, rogare te, Humaniſſime Lector, errata, quæ occurrent, humanę imbecillitati tribuas, quę nihil in rebus noſtris perfectum patitur. Nec in nouo opere, ulla diligentia, cuncta ſic ad vngem, uti manu ſcripta ſunt, typis reddi queunt, effluunt literulæ, folijs Sibyllinis non abſimiles, et plerunq; eorum opera uti cogimur, qui literas non callent. Imo uerò autores ipſi quantumuis oculati, ſæpius in ſuis legendis cæcutire fatentur. Vnde accidit in ſecundis, et tertijs ęditionibus, fortunatiorem noſtram euadere diligentiã. Vbiq; tamen ſynceritatem integritatemq; profitemur. Vale quando noſtra boni conſolueris.

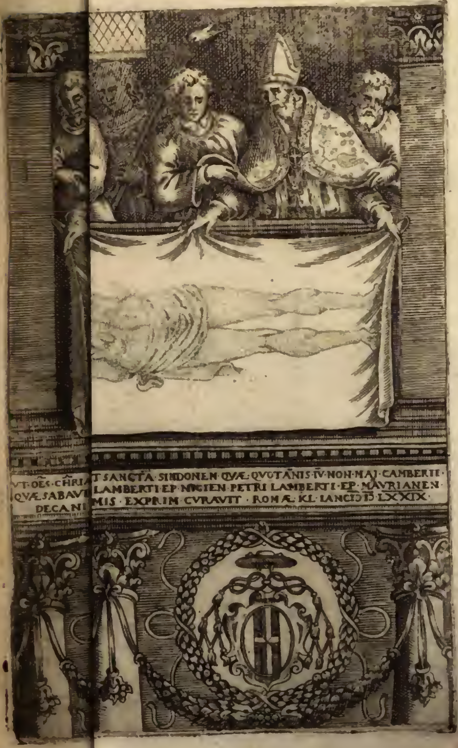
Vidit. Frater Dioniſius
Ciſlagus, Theologus,
Ord. Præd.
Inquiſitor generalis
Taurinen.

CAVTVM EST
PRINCIPALI
DIPLOMATE
NE QVISQVAM PHILIB-
PINGONII CVSIACENSIVM
BARONIS LIBROS, IMPVNE
CVDAT. AVT DISTRAHAT
INTRA DECENNIVM. PRAE-
TERQVAM CVI AVTOR
DEMANDARIT.

M. D LXXXI.

Pacificvs, Victor, Locvples:
Fovet, Ornat, Adavget:
Sceptra, Dvces, Orbem;
Sindone, Torqve, Crvce.

VT·OẼS·CHRIA T SANCTA·SINDONEN·QVÆ·QVOTĀNIS·IV·NON·MAI·CAMBERII·
QVÆ SABAVI LAMBERTI·EP·NICIEN·PETRI LAMBERTI·EP·MAVRIANEN·
DECANI MIS·EXPRIM·CVRAVIT·ROMÆ·KL·IAN·CIↃ IↃ LXXIX·

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

PHILIBERTI PINGONII SABAVDI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SINDON EVANGELICA.

LABORATVM eſt graui peſtilentia annis ſuperioribus, per maiorem Italiæ partem: Mediolano maximè malè ceſsit: peiusq; timẽdum fuerat, niſi tot, tantis populis, tantę, tamq; amplæ ciuitati fauiſſent Superi, & à Superis demiſſus CAROLVS BOROMEVS tituli ſanctæ Praxedis Cardinalis, & regionis Archiepiſcopus vigilantiſsimus opem ſedulam tuliſſet. Is opibus, quibus abundat, egentes leuare, præſentia ſua, morbo implicitos confirmare, oratione, qua pollet, & re ipſa, languentes paſsim erigere, Diuino etiam cibo reficere, nihil cōtagionis, aut periculi deuitare, nihil humile, aut minimum detrectare: quantum animo conniti, officio, & labore contendere poſſet, id omne ęqua omnium & vna ſalutis ratione exponere. Cumq; vetus fama inoleuiſſet, Camberij Sabaudorum Emporio, Sacroſanctam Sindonem religioſiſsime aſſeruari, ad quam nulli fruſtrà aduerſis temporibus confugiſſent: ille quoq;, vti vir eximiè religioſus, ac pius, ad ea vota confugit, & eò, pedes accedere, ſupplexq; ibi numen implorare, & venerari propoſuit. Quam rem, vbi Dux Emanuel Philibertus intellexit, non mo-

do excipiendi tanti viri, ſed etiam minuendi longi itineris, vel iniecto ipſis Tranſalpinis populis ſummo ſpectandæ Sindonis deſiderio cogitationem ſuſcepit. Itaque quamprimum Camberio, Taurinum aduehi Sindonem paucis arbitris (quaſi aliud agens, vti ferunt tempora) demandat, Comitante viro grauiſsimo Ludouico Millieto Fabricarum Barone, Sabaudi Senatus ſummo Præſide, qui paulo ante, ad fœdus Helueticum feriendum ſolenniter à Duce aſcitus fuerat.

Tunc forte Dux in Lucenti Caſtellum ad primum ab vrbe Taurina lapidem, ſeceſſerat, qui ad ſe primò allatam Sindonem magna cum veneratione proſtratus excepit. Hoc Nonis Septembris, anni huius ſeculi LXXVIII: atq; ad XVIII. Calend. Octobres Taurinum adducere diſtulit. Quo die exaltationi Crucis ſacro, nihil ad pietatis cæremonias prętermiſſum fuit. Namq; Taurinenſis Archiepiſcopus HIERONIMVS RVVERIVS, LVDOVICVS GRIMALDVS, Vencienſis, FERDINANDVS FERRERIVS Eporedienſis, DOMINICVS RVVERVS Aſtenſis, CAESAR GROMIVS Auguſtenſis, Epiſcopi, veſtitu Pontificio, thyaraq; redimiti, velut alteram arcam fęderis, eam, qua Sindon includebatur, thenſæ impoſitam comportabant, veluti ſtolis, inſtitisq; pendentibus. Circum verò quatuor ciuitatis proceres explicatum cadurcum ſublime ſuſtinebant, ſpectata longo ordine Sacerdotum pręcentione; Hos ſequebantur Dux; Ducisq; filius CAROLVS EMANVEL Pedemontium Princeps, & aliquot ſanguinis Principes, Apoſtolico ſimul Nuncio, OCTAVIO Sanctacrucio, Epiſcopo Ceruienſi, Et Oratore Veneto MATHEO ZANEO ipſi Duci aſtantibus, magna nobilitatis, & populorum ſerie inſequente: qui obſecrabundi omnes, à Palatina porta, per ornatas tapetibus vias, in Diui LAVRENTII ædem, precioſas ſalutis humanæ reliquias deduxerunt, & in delubro repoſitas ſolenni pręcatione ab Archipreſule facta, vt ſalubriter

briter,vt proſperè, ac fœliciter rei Chriſtianę omnia ſuccederent, effuſi omnes,omnibus lętìcijs, vtroq; genu procumbentes,æquè ſunt venerati. Denunciata mox ea re, incredibile eſt dictu quot hominum millia in hunc locum ſpectandi tanti miraculi gratia,concurrerunt. Heluetijs Oratoribus,Lucernenſi inquàm, Vranienſi, Suitenſi, Vnderualdenſi, Tugienſi, Friburgenſiq;, admiranda religione perfuſi ſunt animi,quando ſeorſum III. Cal.Oct. poſt fœdus anteriore die cum Duce ictum, Sindonem ſuſpicere impetrarunt: omne profectò Catholicę,Romanęq; Religionis ſpecimen ędiderunt. Interea Boromeus, pedeſtri itinere aduentare fertur, ſelectis ſecum aliquot inſigni ſanctitate viris, quorum hæc ſunt nomina.

Io. Franciſcus Bonhomeus Epiſcopus Vercellenſis.
Franciſcus Adornius ſocietatis IESV.
Iacobus à Cruce eiuſdem ſocietatis.
Io. Petrus Stoppanus Seminarij Mediolanen.
Franciſcus Bernardinus Cribellus Canonicus Metrop. Med.
Octauianus Ferrerius Canonicus Mediol.
Io. Baptiſta Caimus Canonicus Mediol.
Ludouicus Moneta presbiter.
Antonius Seneca I. C.
N. Caſtanus I. C.
Camillus Caſtellanus I. C.
Hercules N. notarius.
Iulius Homatus.
Iulius Brunetus.
Ambroſius Buimius Magiſt. Cremon.
Et Franciſcus Linus Sabaudiæ Ducis à ſecretis,ad deductionem deſtinatus.

Cardinalis verò ita ſibi,& ſuis omnibus toto eo itinere,horas ſingulas diſtribuerat. Hora ſaltem XI. euigilandum; exſurgendum, contemplationi, oratiqni, pręparationi ſtuden-

dum.XII. ad rem Diuinam,& communionem ſingulis diebus incumbendum: quo facto, matutinum iter quanto citiùs carpendum: itineris comites ſint meditationes ſacrę, tum alternis vocibus pſalmi, hymniq; recitentur, de rebus deniq; diuinis colloquia miſceantur. Horam XVIII. cibo dari voluit, ſi ad hoſpitium perueniſſe daretur, Numine prius in vici, vel municipij templo ſalutato, poſt ſobriè curatum corpus, ad animi dapes redeundum eſſe; hymni, pſalmiq; decantandi, ſubſequentibus pijs ſermonibus. Hora XX. cępta via proſequenda, ſeptem pſalmi pœnitentis Dauidis vltrò citroq; repetendi. Hora XXII. obſecrationibus ſinguli vacabunt, donec in hoſpitium peruenerint, adito imprimis templo, gratijſq; Deo peractis; ad pſalmorum inde ſtatos numeros ſe conuertant, donec penſum diurnę ſeruitutis Deo perſoluerint. Hora noctis ſecunda ſemis, ad cœnam ſe conferant, qua frugaliter ſumpta, hymnoq; dicto, ad ſemetipſum quiſq; cogitabundus redibit, vt ſi quam labem ea die contraxerit, examine diluat, & pœnitentia. Ad extremum, benignè quiſque à Cardinalis manu dimiſſus, ad quietem hora ad minimum quarta ſe conferet, vt à vegetioribus reſumatur ſubſequentis diei labor.

Hæc fuit IIII. dierum memoranda peregrinatio, vt alia ſanctimoniæ argumenta prætercam; illud maximè, quo apparatus opiparos fugiebat Oppidorum: Qualę illud Clauaſij; atq; in Syluam potius, locaq; deſerta diuertebat, & humi ſecum accumbere frequentiam hominum (qui eum vel inuitum ſequebantur) iubebat, & vtroq; cibo, intus, & extra vera CHRISTI imitatione paſcebat. Sed memorandus magis, admirandi illius viri fuit in vrbem ingreſſus, VII. Id. Octob. Dux ipſe & Princeps, magnatesq; quotquot aderant, ei obuiam longè proceſſerunt, pedibusq; ſimul ingreſsi in ædem D. Io. Baptiſtæ Metropolitanam primum, deinde ad D. Laurentij templum deduxerunt. Videre erat vadentes binos, fuſco

amictos

amictos pallio, ſcipioni innixos, macilenta facie, abraſa barba, demiſsis oculis, aut quandoq; in cœlum erectis, muſsitantes, & mixta interdum ſuſpiria trahentes, nihil mortalis prę corpore, Diuinitatem ipſam toto pectore ſpirantes. Nouiſsimus aderat Cardinalis, ad Ducis dexteram, humanitate ipſa humanior, vel ipſo vultu liberali, licet pallido, ſanctimoniam ómnem præſeferens. Ad templum vbi peruentum eſt, & in edito ſanctuario ſpectata Sindonis arca, quas preces vir ille fuderit, quæ vota ſoluerit, eſto Superum nouiſſe, non meum vt ipſe explicem. Sequenti die ad Diui Ioannis proximum fanum delata eſt Sindon, quæ Cardinali, ſuisq; ſpectanda exhibetur; nouem ſuſtentantibus Epiſcopis. Eadem poſtridie frequenti populo ad arcis ampliſsimam aream magno cum apparatu bis propoſita eſt. Hi, qui Præſulum aduenerant, munus illud aſsiduè peregerunt.

Ipſe Boromeus Cardinalis.

Guydo Ferrerus ſanctorum Viti, & Modeſti Cardinalis Vercellenſis.

Octauius Sancta Crucius Epiſcopus Ceruien. Nuncius Apoſt.

Hyeronymus Ruuerius Archiepiſcopus Taurinen.

Ioſephus Parpalia Archiepiſcopus Tarentaſien.

Ludouicus Grimaldus Ventienſis Epiſcopus.

Hyppolytus Rubeus Papienſis Epiſc.

Io. Franciſcus Bonhomius Vercellenſis Epiſc.

Cęſar Gromius Auguſtenſis Epiſc.

Cęſar Ferrerius Sauonenſis Epiſc.

Io. Maria Taparellus Salutienſis Epiſc.

At vir ille maximus, quodam Diuino ardore magis ac magis inflammatus, tale ſpectaculum concelebrare iugi quadraginta horarum oratione cogitauit; quod eo horarum numero CHRISTVS intra triduum ſepulchro recubuerit, & quadrageſimo à reſurrectione die, ad Cęlum aſcenderit. Theatrum

erigi

erigi curauerat Dux, adlaborante Archiepiſcopo, in eam rem commodiſsimum, nec minus inſigne, in æde D.Ioã. Baptiſtæ, ſublimiore facie. Ara ibi conopęo, velarijs, & ſplendidis aulęis ornata aſſurgebat, Arę, venerabilis arca ſuperimminebat, reconditum illum theſaurum continens. Circum ſuffitus odoriferi, faces, & lampàdes innumeræ, in varias lineas, & ſpecioſam ſeriem diſpoſitæ, maieſtatem quandam eminus repręſentabant, & ex ipſa auguſta ſpecie, cunctorum vndiq; animi accendebantur. Accedebant Phonaſcorum modulamina, & dulces, proprijq; puerorum ſoni, à quibus vox quaſi Angelica ex adytis prodire ſentiebatur. Accurrebant piarum ſocietatum chori, per ſingulas horas, ſinguli, inſiſtebantq; pręcationibus die, noctuque, nec prius deſiſtebant, quin aduenientem alium cœtum in locum ſubſtituerent. Ad Sanctuariũ verò, aut ipſe Dux ſępius, filiusq; Princeps, & ex patruele fratre Iacobo Duce Nemoroſij, nepos Carolus Princeps Gebeneſij inuigilabant, aut torquati ſupremi ordinis equites (quos Annunciatæ vocant) Amedeus à Sabaudia Sanramberti Marchio, Philippus, & Claudius à Sabaudia fratres Raconiſij & Pancalerij reguli, Philippus Ateſtinus Burgomanerij Marchio, Andreas Prouãna Lęniacus Fruſaſci comes, Federicus Ferrerius Caſauallonus Romagnani marchio, Thomas Isuardus Simfredi Comes, Franciſcus Martinengus Malpagę Comes, Aeneas Pius à Sabaudia Saſſoli regulus. Mauritiani quoq; Lazareiq; equites ſubrubris togis amicti, virenti candidaq; cruce inſigniti, diurnas, nocturnasq; vigilias, ſuo quiſq; tempore, in ipſo Sanctuario, bini aliquando, aut quaterni obierunt. Cęremonijs præerat Io. Baptiſta Viallius Calcaneus Prothonotarius, vir ſi quis alter, accuratę diligentiæ. Equitum nec ſilere decet nomina, præter eos ſupręmi ſodalicij, qui hac etiam Mauritiana religione ac militia cum Duce præfulgent.

Aſca-

Aſcanius Bobba.
Sylla Rotarius.
Carolus Prouanna.
Ant. Georgius Prouanna.
Franciſcus Cappin.
Vianeſius Albergatus.
Flaminius Auogadrus.
Gaſpar Aſchierus.
Ludouicus Godius.
Ludouicus Batianus.
Bonifacius Oſegnę Comes.
Chriſtoforus Talicarneus.
Paulinus Mamfredus.
Pompilius Bencius.
Sancius Salinas.
Ferdinandus Scalia.
Stephanus à Burgo.
Federicus Morandus.
Paulus Craſſus.
Federicus Agabitus.
Annibal Rauoria.
Carolus Franciſcus à Lucerna.
Gaſpar Purpuratus.
Alexander Pelleta.
Gonzalus Salinas.
Alexander Viualda.
Gullielmus Vialardus.
Ambroſius Arcator.
Octauius Scalingius.
Ioſephus Benati.
Iulius de Coſtis.
Petrus Torta.
Franciſcus de Laleæ.
Proſper Carretus.
Carus Saminiatus.
Carolus Emanuel Pingonius, fil.
Andreas Ferrerus.
Io. Baptiſta Saminiatus.
Alexander Doria.
Andreas Canalius.
Philibertus Bobba.
Franciſcus Daerius.
Franciſcus Vaucus.
Marcus Nazarus.
Bartholomeus Capo.
Petrus Maria Auogadrus.
Paulus Loſa.
Antonius Verna.
Titio Camilla.
Io. Baptiſta Scotia.
Io. Baptiſta Craueta.
Aſcanius Mocetus.

Porro interpoſitis poſt horæ ſpacium precationibus, meditationibusq;, è ſuggeſtu prodibant verbi Diuini oratores grauiſsimi, qui ſumpto mortis CHRISTI, & Sindonis, & ſepulchri argumento, conſeſſu frequentiſsimo, cui ſupplere vox nequibat,

quibat, nunquàm ſatis dixiſſe poterant, vel templi lapides, & fornices mouebant, lamentis & planctibus omnia miſcebant; nullus non iam reſipiſcere apud ſe conſtituerat, vtinam ita perſeuerare omnibus eueniat. Hi fuere ſacri concionatores, ſiue Eccleſiaſtes.

Cardinalis Boromeus, qui ter concionatus eſt.
Cardinalis Ferrerus, ſemel.
Hieronymus Ruuerius Archiepiſc. Taurinen. ter.
Ioſephus Parpalia Archiepiſc. Taren. ſemel.
Ludouicus Grimaldus Vencienſis, ſemel.
Io. Maria Taparellus Salucienſis, ſemel.
Io. Franciſcus Bonhomius Vercellenſis, ſemel.
Cæſar Gromius Auguſtenſis, ſemel.
Cæſar Ferrerius Sauonenſis, ſemel.
Franciſcus Adornius Prouincialis ſocietatis Ieſu, quater.
Ambroſius Barbauarius Dominicanus Theologus, ſemel.
Petrus Chriſtinus Theologus & ſacerdos diui Mauritij, & Lazari, bis.
Annibal Sancius Vrbinas Franciſcanus Mediolanenſis regens Theologus, bis.
Io. Baptiſta Caimus Canonicus Mediolanen. ſemel.
Iacobinus Meliarinus Canonicus Taurinen. ſemel.
Iacobus à Cruce Ieſuiſta, bis.
Lælius Biſolus Ieſuiſta, ſemel.
Io. Antonius Craſſus Ieſuiſta, bis.
Dominicus Mediolanenſis Dominicanus, ter.
Bernardinus Ruffinatus Dominicanus, bis.
Antoninus Germonus Dominicanus, ſemel.
Io. Senenſis Franciſcanus, ter.
Paulus Camaldulenſis Belga, ſemel.
Laurentius Mittanda Cuneas, bis.

Atq;

Atq; ita perpulchrè pieq; , Taurini, raro exemplo, quadraginta conciones habitæ ſunt, & quadraginta horę exactę. III. Idus Octobris. Neq; hominum memoria, frequentiores populi huc affluxerunt, neq; religionis vis maior apparere potuit: ipſo Cardinali teſte, qui poſtridie hinc æquius admodum, ac iucundius expleto animi deſiderio diſcedens, nunq̃ ſatis ſacram Sindonem extollebat, has Ducis diuitias commendabat, & patriæ fęlicitati bene pręcabatur.

Sed quorſum hæc tanta (inquiet aliquis) ad huiuſce Sindonis commendationem? quaſi vero neſcias, quot & quibus calumnijs eam ex aduerſo inceſſant maleuoli homines, quibus ſęcula noſtra abundant. Non eſſe hanc inquiunt Euangelicam Chriſti Sindonem, quin ex ipſa Euangelij hiſtoria, oppoſitum potius conſtare. Quorum adeò importunis latratibus, niſi occurratur, fruſtrà tot hominum religionem ad eam inuiſendam, vndiq; concurrentium à nobis iactari. Agedum eorum nugas veluti ridicula quædam hiſtrionum figmenta pijs, & eruditis viris floccifacienda monſtremus: tamq; abeſſe, vt ſacra Euangeliorum lectio contra hanc ſacram Sindonem pugnet, vt con- *In Ioanẽ Caluinũ & hęreticos aſſeclas.* firmet potius, atq; conſolidet. Itaq; eorum Achillem iam audire præſtat. Aiunt à B. Ioanne, *Chriſtum Linteis ligatum cum aromatibus ſepultum fuiſſe ſicut mos eſt Iudęis ſepelire.* Qui mos, ab *Io. 19. c.* eodem Ioanne in Lazari tumulo aperitur, his verbis. *Et ſta- Ioan. 11.* *tim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus manus, & pedes, inſtitis; ſi- Ioan. 20.* *ue faſcijs ſepulchralibus. Et facies illius Sudario erat ligata:* De CHRI- *Geneſis c. 50.* STO item ſic ait. *Vidit linteamina poſita, & Sudarium quod fuerat Corneli- ſuper caput eius non cum linteaminibus poſitum, ſed ſeparatim inuolu- us Tacitus libro tum in vnum locum.* Si igitur Iudæorum ritu ſepultus eſt, qui 21. Aegyptios quamproximè imitabantur (apud quos tot annos *Herodotus li. 2. Euterpe.* vixerant) vt ſcilicet primum ablueretur cadauer, aromatibus condiretur, ligaretur faſcijs, ſiue panniculis, aut inſectis loris, *Ioſephus de bello Iudaico.* quæ τὰ ὀθόνια dicuntur. Idq; per manus & pedes, cęteroſq; artus,

excepto capite, quod ſudario tantum obtegebant, cum faſcijs obuinciri commodè non poſſet, quî potuit Sindon ex eo more applicari? aut ſi iam pollincto, & exornato corpori ſuperiniecta eſt, has neutiq; humani corporis impreſſas notas retinere potuit, tum propter faſcias illas intermedias, tum propter ſudarium capiti circumiectum. At viderint illi perſpicacius quid Mathęus Euangelij ſcriptor clariſsimus, poſt Crucis ſupplicij deſcriptionem, de Sindone loquatur, his verbis, quæ exſcribere non pigeat, Et dum illi legent, quid ſimus reſponſuri animaduertamus. *Cum autem ſero factum eſſet, venit quidam homo diues ab Arimathęa, nomine Ioſeph, qui & ipſe diſcipulus erat* IESV *hic acceſſit ad Pilatum, & petijt corpus* IESV, *tunc Pilatus iuſſit corpus reddi, & accepto corpore Ioſeph inuoluit illud ſindone munda, & poſuit illud in monumento ſuo nouo, quod exciderat in petra, & aduoluit ſaxum magnum ad oſtium monumenti, & abijt.* Et quę ſequuntur Cum Mathęo, Marcus conuenit, in hęc verba. *Et cum iam ſero factum eſſet, quia erat Paraſceue, quod eſt ante Sabbatum, venit Ioſeph ab Arimathęa, nobilis Decurio, qui & ipſe expectans regnum Dei, & audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus* IESV: *Pilatus autem mirabatur, ſi iam obijſſet, & accerſito Centurione, interrogauit eum, ſi iam mortuus eſſet, & cum cognouiſſet à Centurione, donauit corpus ipſi Ioſeph. Ioſeph autem mercatus Sindonem, & deponens, eum inuoluit Sindone, & poſuit eum in monumento, quod erat exciſum de petra; & aduoluit lapidem ad oſtium monumenti.* Lucas verò ſic ait. *Et ecce vir nomine Ioſeph, qui erat Decurio vir bonus, & iuſtus: qui expectabat & ipſe regnum Dei: Hic acceſſit ad Pilatum & petijt corpus* IESV, *& depoſitum inuoluit Sindone, & poſuit eum in monumento exciſo, in quo nondum quiſquàm poſitus fuerat.* Paulo pòſt ſequitur. *Petrus autem ſurgens cucurrit ad monumentum, & procumbens, vidit linteamina ſola poſita, & abijt, ſecum mirans, quod factum fuerat.* Ioannes verò diſtinctius perſequitur. *Poſt hæc autē rogauit Pilatum Ioſeph ab Arimathęa (eo quod eſſet diſcipulus* IESV,

Mat. 27. cap. — Mathęi. 15. — Luc. 23. — Luc. 24. — Ioan. 19.

occultus autem propter metum Iudæorum) vt tolleret corpus IESV, *& permiſit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus* IESV. *Venit autem Nicodemus, qui venerat ad* IESVM *nocte primum, ferens mixturam Myrrhę, et Aloes, quaſi libras centum: acceperunt autem corpus* IESV, *& ligauerunt illud linteis, cum aromatibus, ſicut mos eſt Iudæis ſepelire.* Paulò poſt ſubiungit. *Exijt ergo Petrus, & ille alius diſcipulus, & venerunt ad monumentum: currebant autem duo ſimul, & ille alius diſcipulus* (de ſe Ioannes loquitur) *præcurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum, & cum ſe inclinaſſet, vidit poſita linteamina, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus, ſequens eum, & introiuit in monumentum, & vidit linteamina poſita, & Sudarium quod fuerat ſuper caput eius, non cum linteaminibus poſitum, ſed ſeparatim inuolutum in vnum locum.* Hæc ſanè omnium ex quatuor Euangelicæ veritatis architectis: quæ (ni fallor) viam nobis latiſsimam aperiunt ad ſciolorum, atq; impiorum friuolas obiectiones euertendas. Nunquid enim non conueniat (ne rem longius arceſſamus, & ſacra ſacris potius intexamus) CHRISTVM mortuum, duos nobiliſsimos habuiſſe pollinctores, vnum Ioſephum Arimathenſem Decurionem, aſsiduum, ſiue diuitem; Alterum Nicodemum, itidem virum pium: emptamq; à Ioſepho Sindonem mundam, à Nicodemo aromata, Aloes & Myrrę: Sindonem, vt depoſitus de Cruce CHRISTVS illico tegeretur, inuolueretur, honeſtè exciperetur: donec de ſepultura & apparatu proſpectum eſſet, & inuolutus in monumentum deferretur: Aromata autem vt poſtquam delatus eſſet in hortum, ad fores monumenti, ritè lauari, inungi, linteis, ſiue ligaminibus, aut faſcijs, quæ ὀθόνια iamdiximus, obligari poſſet. Atq; ita vtrunq; ſubſiſtet, & Sindonis veritas, & ſepulturę ritus. Neq; certè pollinctura eo loci, ſatis commodè, aut honeſtè ab officioſiſsimis viris peragi potuit, neq; ſatis tutè, cum maximè Ioſephus dicatur à Ioanne occultus fuiſſe CHRISTI diſcipulus, propter metum Iudęorum. Igitur di-

Ioan. 20.

ſtinctè vt dicamus,hunc ſepulturæ apparatum,hoc ordine rectè expoſuerimus: vt Ioſeph primò corpus IESV è Cruce receperit: Secundò receptum hac Sindone inuoluerit, ſeu contexerit potius: Tertiò ad oſtium monumēti delatum,vnguentisq; delibutum,alijs linteis ad hoc ipſum paratis circumuoluerit, ſicq; ligatum atque inunctum patriæ more ſepulchro condiderit. Quis enim veroſimilimum non dicat,Ioſephum non aliter mundam Sindonem mercatum fuiſſe, quam vt Sacroſanctum corpus de Cruce depoſitum,ſtatim exciperet, totumq; à capite ad pedes,ad decorem & reuerentiam obnuberet? Quare rem ſic ſe habuiſſe dixerimus. Sindonem hanc pedes circiter XII. longam, tres latam, & eo amplius,ſtratam, extenſamq; primùm humi, aut in apparata tabula fuiſſe, tum de Cruce refixum, deductumúe, medio linteo ad tabulam, ſuperimpoſitum, deinde Sindonem reliquam,à capite ad calces reiectam, & toti corpori accommodatam, atque ita elatum,& in monumento poſitum. Inde facilè contigit, vt corpus flagris, ſentibus, plagisq; acerbiſsimis recens ſaucium, eductis clauis, cruore fluens,tabo,ſudoreq; madens, refricatis ex agitatione corporis vulneribus, ex vuido intinxerit, ſingula impreſſerit, & ipſammet formam in Sindone repreſentauerit,concurrentibus circa medium linteum verticibus, complicatis manibus,& pedibus ad vtramq; oram hinc inde protenſis, vnde auerſi,& aduerſi hominis adumbratam effigiem,& integram ſymmetriam,quaſi quibuſdam deſcriptis de lineamentis deprchendas, pręſertim ſi ex obliquo captato figurę lumine, remotis facibus intueare:vt videre eſt, nonmodo contemplari:argumento ab effectu, & re ipſa validiſsimo. Et profectò agnoſcuntur quæ veteres Theologi de CHRISTI effigie monumentis tradiderunt. Hæc Nicephori Caliſti antiquiſsimi Gręci verba ſunt.

Nicephorus lib.1. cap. 40.

Egregio is viuidoq; vultu fuit, Corporis ſtatura ad palmos prorſus

ſus ſeptem, Cæſariem habuit ſubflauam, ac non admodum denſam, leuiter quodammodo ad criſpos declinantem, Supercilia nigra, non perinde inflexa, Ex oculis ſubflaueſcentibus mirifica prouemebat gratia, Acres ij erant, & naſus longior, barbæ pilus flauus, nec admodum demiſsus, Capitis porro capillos tulit prolixiores, nouacula enim in caput eius non aſcendit, neq; manus aliqua hominis, prę terquàm matris in tenera duntaxat ętate. Eius collum fuit ſenſim decliuè, ita vt non arduo & extento nimium corporis ſtatu eſſet. Porrò tritici referens colorem, non rotundam, aut acutam habuit faciem, ſed qualis matris eius erat, paulum deorſum verſum vergentem, ac modicè rubicundam: grauitatem atq; prudentiam cum benignitate coniunctam, placabilitatem iracundię expertem præſeferentem; Perſimilis denique per omnia fuit Diuinæ & immaculatæ ſuæ genitrici. Hactenus Nicephorus: Qui lentuli Romani in Iudæa magiſtratum gerentis epiſtolam ad Senatum i nitatus videtur, cuius hæc verba ſunt. *Apparuit temporibus iſtis homo magnæ virtutis nominatus* IESVS, *qui à gente Propheta dicitur; quem eius diſcipuli filium Dei vocant, ſuſcitans mortuos, ſanans omnes languores: Homo quidem ſtaturę procerę mediocriter, & ſpectabilis, vultum habens venerabilem, quem intuentes poſſunt diligere & formidare, Capillos habens coloris nucis auellanæ pręmaturę, & planos ferè vſq; ad aures, ab auribus vero cincinnos, criſpos, aliquantulum ceruleos, & fulgentiores ab humeris ventilantes, diſcrimen habens in medio capitis, iuxta morem Nazareorum, frontem planam, & ſereniſſimam, cum facie ſine ruga & macula aliqua, quam rubor moderatus venuſtat: naſi & oris nulla prorſus eſt reprehenſio. Barbam habet copioſam, & intonſam, capillis concolorem, non longam, ſed in medio bifurcatam: Aſpectum habet ſimplicem & maturum: oculis glaucis, varijs, & claris exiſtentibus, In increpatione terribilis, in admonitione blandus, & amabilis, hilaris, ſeruata grauitate. Qui tamen nunquam viſus eſt ridere, flere autem ſępius. Sic in ſtatura corporis propagatus, rectas manus habens, & brachia, & omnia viſu delectabilia, in colloquio grauis, rarus, & modeſtus, ſpecioſus inter hominum filios.*

Antoni⁹ Ep̃s Florentin. in chronico ex Eutropio, in annalibus.

CHRI-

Christi quoque numiſmata antiquiſsima aliquot, adhuc extant; Et ęneum vnum magno labore conquiſitum, in meis pluteis conſeruo, quod alibi fuſius expoſuimus.

Lib. Auguſtę Taurinorū.

Ex antiquiſsimo numiſmate.

Huic quoq; Sindoni non parum glorię tribuit Nicodemi Euangelium: quod licet inter apocrypha ſit, credendiq́; neceſsitatem non imponat, pietatem tamen inducit, nec eſt inutile. Aſſerit enim Ioſephum ea Sepulturæ nocte à Iudęis in vincula fuiſſe coniectum; Christvmq; ſibi apparuiſſe dixiſſeq́; *Noli timere Ioſeph, reſpice me, ego ſum* Iesvs, *quem tu ſepeliſti, & tenens manum meam deduxit ad locum vbi ſepeliui eum; Et oſtendit mihi Sindonem, & faſciale in quo caput eius inuolui.* Et quæ ſequuntur. De Sindone quoq; Iuuencus presbyter, qui ſub Conſtantino magno Anno cccxxx. floruit ſic cecinit.

Ex Vincentio hiſtor. lib. 7. ca. 56. Et Euangelio Nicodemi.

Conceſſit Preſes, ſed corpus fulgida lino.
Texta tegunt, ſaxiq́; nouo componitur antro.

Iuuēcus lib. 4. Euāgelicæ hiſtoriæ.

Nec multo poſt, ſub Theodoſio Anno ccccxxx. Sedulius eousq́; Sindonem extollit, vt ex ea reſurrectionem verè probari aſfirmet hoc carmine.

Cuius iacet intus amictus?
Cuius ad exuuias ſedet Angelus?

At inquiunt, quî plaga lateris in ſiniſtram partem in hac Sindone cernitur? quæ plaga dextrum verſus illata fuit. Id quod tamen à Ioanne non exprimitur cum ait, *vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiuit ſanguis & aqua.* Id nihilomi-

hilominus non diffitear, vt dextra per ſiniſtram hic indicat: quemadmodum impreſsi ſigilli typus aliud latus referre ſolet, & quod in vno dextrum, in alio ſiniſtrum, ipſa ſui reuerſione appareat. At verò iſti vlterius commouere inuidiam & diſsidia miſcere cum alijs Regionibus ſatagunt: Aliam videlicet Sindonem in Burgundia Biſuntinos habere, aliam in Luſitania Turdetanos iactitare, vt quoque Germania apud Traiectum ſibi ſuam tribuit, ac proinde ex eo conflictu vanas eas omnes vnà cum Sabauda reddere contendunt. Illis populis, qui ſuas tueantur, iuſta arma non deerunt, pręter hęc Euangelij firma propugnacula, cum plura fuiſſe linteamina exprimatur, vt vero eſt ſimile, matronas ſollicitas, cum Ioſephi Sindone alia (vt prędiximus) cõtuliſſe lintea, quę aliquas etiam notas cruoris & ſudoris imbiberint. Quòd alij blaterant, non hanc tandiu potuiſſe Sindonem integram conſeruari, corrumpi linum, intextaq; omnia tempore. At non fruſtra cecinit Diuinus vates. *Nec dabis ſanctum tuum uidere corruptionem.* cum hìc pars corporis ſacroſancti inhęreat, ac proinde corruptionis expers, acceſsioni cedente materia: Nec ideo eam adorandam ambigendum eſt, ex ipſius vatis ſententia, cum ait, *adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius.* Quid ſi (inquiunt) reſurrexit, nulla pars corporis in terris remanere potuit, ac proinde ſanguis qui creditur, non Chriſti erit, qui ad Cęlos integer aſcendit. Verum ignorant Reſurrectionis veræ, membra ea eſſe potiſsima, quæ ad compoſiti abſolutam conſtitutionem pertinent, non verò minutiſsima quęq;, & excrementorũ huiuſmodi ſpecies: alioquin abſurda plurima ſequerentur. At illi aiunt, Quin potius pictura hęc eſt, arte elaborata. Sed ſi propius intueantur (quod vel pictorum nullus artificumq; ibit inficias) nulla id arte opus aſſequi, nullo imitari penicillo, nullis coloribus exprimi, fingiúe poſſe fatebuntur. Diuinus enim ſplendor, ſe non depingi patitur, metiri, aut aſſequi: imo ex ipſo intuitu,

Pſalmo. 15

Pſalmo. 131.

Ex Diuo Thoma Aquinatę. &c.

intuitu quædam de repente ſubit admiratio ſub oculorum acumen, Thaumantię maior: & animum reuerentia, feruorq́; mouet, vt demiſſam ab alto Diuinam pręſentiam adeſſe ſentias. Huc attinet Abagari Edeſſenorum Principis hiſtoria, Qui eo quo in CHRISTVM tenebatur deſiderio, perculſus, Pictorem eximium ad eum miſit, ſed opus cœptum, quòd non ſuccedere potuerit, ipſa coruſcans Diuinitas impedimento fuit: fauere nihilominus pijs votis CHRISTVS voluit, & admoto capiti linteo, faciem ad viuum expreſſam reddidit, quam ad Abagarum Principem miſit. Quemadmodum verò integra effigies hac in Sindone de CHRISTI corpore expreſſa, ad Sabaudos Principes non immeritò tandem peruenerit, hoc nunc potiſsimum expectari ab omnibus ſentio. Quis progreſſus ab eo tanto tempore, quæ cura, quę ſollicitudo conſeruandę tantę rei, tanti operis, & pretij. Primum certiſsimis coniecturis, quarum aliquot attulimus; piè in tantis temporum inuolucris, credendum veniet. Alterum tabulis indubitatis, & monumentorum publica fide in aperto erit omnibus. Cum igitur Petrus, Eccleſiæ caput & Princeps à CHRISTO deſignatus, monumentum vacuum introire non extimuit, viditq́; Sindonem & linteamina, necnon Sudarium: quis dubitet hęc non neglexiſſe, quin ſollicitè ſecum aſportaſſe? Ioannem item vię comitem tantarum exuuiarum partem exquiſiuiſſe, & impetraſſe? aut certè Ioſepho, tanq̃ ſepulchri Domino, & Nicodemo benemeritis de CHRISTO diſcipulis, omnia vti decebat conſignata fuiſſe? Deniq; has diuinitatis diuitias, & incomparabilem theſaurum, ſemper ad viros principes, & potentes rerum, quaſi per manus traditum, commendatum, in magno pretio, honoreq; habitum, & religiosè conſeruatum. Hinc ad Hieroſolymitanos reges perueniſſe non ambigam, Chriſtianiſsimis maximè ex Gottofredi Bollioni gente, qui Gallorum primus anno ſalutis M X C VIII. Hieroſolyma expulſis Sa-

Euſebius lib. 1. ca. 13. Nicephorus li. 2. cap. 7. ex archiuis Ciuitatis Edeſſę.

racenis

raceniis potitus eſt, & ad Luſinianos Hugones, Guidones, Henricos, Ianos, & alios Reges cum Cyprio diademate tranſmiſit. Cuius ſtirpis rex vltimus Ioannes, Iani filius, ſororem habebat Annam Ludouico Sabaudiæ Duci collocatam, anno MCCCCXXXII. a qua Sabaudiæ Duces ſunt editi. Ioanni item regi filia fuit vnica, & hæres Charlota, quę anno MCCCCLVII. nupſit Ludouico Ludouici Ducis filio, neceſsitudinis vinculo à Nicolao V. Pont. max. non abs re laxato: Hinc Sabaudus, Rex Cypri ſalutatus. Sed vt ad rem propius, Dum anno MCCCCLVIII. Orientis Imperij ſedes vi, & armis, à Mahumete Turcarum rege expugnaretur, cęde omnia diriperentur, & vaſtarentur, Conſtantinus Palęologus ipſe truncatus capite, regni, ſimul & vitæ finem feciſſet, nihil in Gręcia, nihil in Aſia, aut Syria tutum reſtaret, aufugerent omnes atrociſsimi tyranni crudelitatem, Illuſtris quædam matrona Margarita à Carni nomine, ſarcinis collectis, inter quas hanc raram Sindonem repoſuerat, Gręcia mouere, cœlumq; mutare conſtituit, atq; in Galliam proficiſci. Hanc à regibus Hieroſolymitanis prodijſſe ex eo conſtat, quod Hieroſolymitana in hiſtoria Cypria vocetur, nupta Hectori Luſiniano Philippi filio: quibus omnibus tempora conueniunt. Carnim autem denominatam puto, quod Carinæ vrbi Ioniæ in Aſia minori, dominaretur: aut Carnę Aolidis, ſiue à Carnę oppido Phęniciæ, quod ad montem Libanum reponitur. Burgundam alij ferunt, quod eius nominis illuſtris ibi ſit familia, ſiue in Aſiam illa migrarit, ſiue ab Aſia in Gallias deducta fuerit. Vbi ergo in Italiam Carna appulit, & magnis itineribus Alpes ſuperauit, Camberij (quæ Sabaudiæ Ducum regia eſt) à Ludouico & Anna Cypria Ducibus, ſplendidiſsimè, vt tantam principem matronam & affinem decebat, excepta eſt. Quibus tandem hoc Sacroſanctum Sindonis munus, diſcedens non ſine magnis obſecrationibus contulit. Quid verò interceſſerit, quid donationi cau-

Ex archiuo Sabaudo.

Matthęus Palmerus in chronico.

Ex hiſtoria Cipria Stephani Luſignani: & arbore gentis Luſignanę.

Stephanus de vrbibus.

Plin. lib. 5. ca. 20.

Ex donationis tabulis actis Camberij 22. Mart. anno 1452.

ſam dederit, non hoc loco abſonum ſit paucis enarrare. Inſtructiſsima ad longum viaticum omnia Princeps illa habebat, Equitatus, muli doſſuarij, Ciſtę ſigna, vaſaq; ſuppetebant, nec æs ingens deeſſe videbatur, liberalitate ipſa teſte, quam erga omnes exercebat. His copijs fures allecti, negligentiore Gręco famulitio, ſcrinia aliquot effringnnt, & nocte intempeſta quantam poſſunt ſupellectilem ſubducunt, inter quam veneranda Sindon capſula deaurata includebatur. Cęterum fures dum rapta inter ſeſe partirentur, nec iſti ſatis demirari poſſent elegantem Sindonis texturam, nulli telarum comparabilem, hanc per medium abſcindere ſtatuunt. Sed forfices tenenti, tentantiq;, contortæ ſunt manus, conuerſumq; protinus collum, & quaſi clinicus obſtupuit: Alter, vſurpato ſibi integro linteo, dum ſudoris, & cruoris humani ſtigmata vndis abluere conatur, vt res venalior redderetur, eo magis vtraq; pars hominis impreſſa apparebat. Cuius radijs etiam, vtroq; eſt orbatus lumine. Interea pręconis voce per compita graue ſupplicium receptatoribus indicitur: at furtum indicantibus, aut reſtituentibus, non modo impunitas, ſed pręmium promittitur. Ipſa quoque Carna reddito ſolo ſibi Linteo, cętera quamuis pręcioſa, munificè concedebat. His rebus adducti prædones, furto reſtituto, religione ſe exoluunt, & ad pœnitentiam ſtimulati, voto ſoluto, ſalutem pręſentiſsimam conſequuntur. Nullus non lętitia ſingulari affectus eſt, & Principi matronę à noſtris Principibus impensè gratulatum eſt, de inſigni inuenta Sindone. Deniq; maiori in veneratione haberi cœpit, ob factum Diuinitus in reſipiſcentium prędonum gratiam miraculum. Idq; Camberij, vel eo nomine, celeberrimo futuro oppido. Quapropter Dux Anna Cypria, ardens animo, audaciorq; à Gentili ſua, & Gręca munus illud familiariter, obnixeque poſtulat, Sed promptam efflagitationem, promptior ſequuta eſt recuſatio. Quodcunq; illa aliud popoſcerit

Ex ueteri tabella Sindonis tēplo affixa, & notis Petri Pingonij proaui.

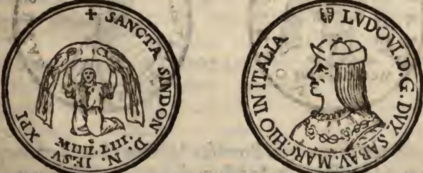
Primum miraculū

Secūdum miraculū

Tertium miraculū

ſcerit non denegaturam ſe, profuſuram potiús omnia, vno hoc excepto, in quo animi ſolatium, corporis requiem, ſpem deniq; & ſalutem repoſuerit. Factum eſt ſatis Duci modeſtiſsimę, nec ſine reditus deſiderio Gręca officiosè dimittit: At dum muli ſcrinijs onerantur, agunturq; à veterinarijs, in ipſo vrbis egreſſu, nunq̃ adduci, cogiúe potuit mulus clitellarius, cui ſacrũ onus impoſitũ fuerat, portarũ valuas prętergredi, vt alios ſequeretur; Ac proinde exiſtimatum eſt Diuina id fieri prouidentia, Diuinum illud pignus Sabaudis Principibus & Camberio deberi: Itaque à Ludouico & Anna Ducibus exoratur tandem Margarita: Ipſa rei miraculo, nõ parum ad eam quam diximus donationẽ munificentiamq; exercẽdam adducta eſt. Tantum ob donum, gratias immortales Duces egerunt, ſupplicationes Superis indixerunt, arcis marmoreo ſacello perpetuo conſeruaturi repoſuerunt. Quod Sacellum Paulus II. Pontifex Max. in Eccleſiam collegiatam erexit: ipſe etiam Ludouicus ex auro, ære, argento numiſmata cudi iuſsit, quibus vna ex parte Ducis effigies, ex altera Angelus (qualis ferè in CHRISTI tumulo apparuit) Sindonem paſsis vlnis oſtentans repræſentatur.

4. Miraculum.

Ex numiſmate Ludouici.

Dehinc non dictu eſt facilè quot nuncupata vota fęliciter ſucceſſerint, quot miraculis illuſtratus ſit locus, comprobata, conſeruataq; loco ſincera fides, & maiorum pura religio.

Hic mutos loqui, audire ſurdos, videre cęcos, claudos ambulare, lepra affectos mundari, Cacodęmone vexatos liberari, mortuos deniq; reuiuiſcere quoties viſum eſt, & non ſemel admiratum: teſtes ſunt fixæ ad ſacros poſtes tabulæ, ſiue programmata, cartophilacia, codicilli publici: teſtis vniuerſa Europa, cuius cum nulla non tam remota pars huc accurrerit, nullus non voti compos ad ſuos lares redijt. Ad quæ ſingula deſcribenda nullæ mihi chartę ſufficerent. Quid Amedeum octauum Ludouici filium, inter Diuos ob vitæ ſanctimoniam relatum, referam? quàm ſępe à Subalpinis ad Trãſalpinos, quamuis valetudinarius, humili habitu, cultuq; corporis, ad venerandam Sindonem pedibus profectus eſt, inſequente etiam Iolanda à Francia Chriſtianiſsima coniuge. Quid Philibertũ? quid Carolum eius nominis primum commemorem? cuius Caroli numiſma quoq; auito exemplo, ad Sindonis memoriam cuſum eſt, Angelo Sindonem, quaſi tropheum, extollente.

Ex tabulis innumeris Cãberiano tẽplo affixis.

Ex notis Ludouici Pingonij aui mei an. 1470

Ex ipso numiſmate argenteo.

Quo ſęculo Sixtus IIII. Pontifex Maximus Sacellum, in quo Sindon illa conſeruatur, Sanctum dici voluit, affirmauitq; libello antea à ſe edito, in ipſa Sindone ipſius Christi verum ſanguinem, & imaginem conſpici. Quid Philippum Ducem (qui Carlo Ioanni Amadeo trinomini, pupillo, Caroli, filio

Ex Bulla data Romę anno. 1480.

Ex ipſo tractatu Sixti relati ĩ bulla Iulij ij.

filio tandem ſucceſsit) in medium proferam? & Claudiæ Britannicæ Pontiberę coniugis pietatem; quam omnibus modis ad venerationem & cuſtodiam huius Sindonis exercuerunt? Philibertus quoq; ſecundus, Philippi ex priore coniuge Margarita Borbonia filius, cum patri ſucceſsiſſet, duxiſſetq; Margaritam Auſtriacam, filiam Maximiliani Imperatoris, ſororemq; regis Hiſpaniarum Philippi, hunc ipſum Philippum, in arce Pontis Indis Sebuſiani agri ſplendidiſsime excepit, anno M D I I I. & ſpectandę Sindonis, ibi (qua potiſsimum de cauſa venerat) copiam fecit. Demortuo mox Philiberto, Carolus, ex ſecundis nuptijs frater, cum Claudia matre rerum potitur. Hæc ſanctimonię incomparabilis fœmina, inter precioſum mundum, & iocalia hanc habebat Sindonem, & in Billiaca arce Beugeſij, vbi ad pietatem ſeceſſerat, religiosè diu conſeruauit: donec anno M D V I. Caroli filij Ducis precibus, & patriæ votis, Camberianis populis reſtituit, ſimulq; à Iulio ſecundo, Ruuereæ gentis, Pontifice maximo impetrarunt, vt in eo ſancto Sacello Sindonis officiũ (horas Canonicas vocãt) resq; diuina, ꝓpiciatorio ritu peculariter celebrarẽt. Diesq; ſacer Sindoni, ad quartũ nonas Maij haberẽt, poſt diẽ Inuentioni Crucis feſtũ, eũq; rei appoſitiſsimũ. Alio quoq; diplomate veniales largitiones ſingulis cõtulit noxarũ oĩum, qui ſupplices eã ſuſpicerent Sindonẽ, & venerarẽt. Quæ deniq; eo ſtato die, ad arcis Camberianæ muros, Verneteumq; campum, ſpectanda proponitur. Accepi patrum memoria Franciſcum Francorum Regem, Ludouica Sabauda matre natum, cum ad Marinianum, in ſummo belli diſcrimine, Mediolanenſium rerum cauſa, adductus eſſet, vota ad CHRISTI Sindonem direxiſſe, moxq; precanti adfuiſſe Numen, extinxiſſe Heluetiorum impetum, in ſuas partes inclinaſſe victoriam. Tum pręſidijs Mediolani conſtitutis, in Galliam reuerſus, anno M D X V I. regni verò ſecundò, Rex Lugduno mo-

Ex notis Ludouici Pingonij patris, et Iacobi Delexij eius ſęculi.

Ex Bullæ Iulij 2. dat. Rom. apud Sanctum Petrum vij. cal. Maij anno Põtif. 1506.

Ex notis paternis anni 1516 15. Iunij.

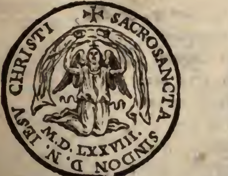
Ex hiſtoria Guil. Parad. li. 3. cap. 99.

uens

Ex notis Iacobi Delexij. uens, Camberium pedibus iter fecit, Sacram Sindonem religioſiſsimè inuiſit, & adorauit. A Duce verò Carolo auunculo ſplendidiſsimè eſt exceptus. Is item Carolus anno huius *Ex notis Lęlij à Ruuere patricij Tauriuen. Viconoui reguli.* ſęculi, XXII. Taurini agens, ſæuę peſtis elapſus periculo, traiectis pedeſtri itinere alpibus, Camberium ad Sindonis oraculum acceſsit, aſſumptis ſecum duodecim ſacræ peregrinationis comitibus, quos inter Lęlius Ruuerius, Hieronymi Taurinenſium Archiepiſcopi pater, allectus fuerat. Sed dira bellorum præſagia anno MDXXXII. demonſtrata ſunt, cum ſecundo nonas Decembres, Barbaræ virginis feſto die, no- *Vidi.* cte media vix illabente, illud acris ſacellum, in quo Sindon reponebatur, flammis incognitis exarſit; Accurrebant omnes, ſed omnium diligentiſsimus, Philibertus Lambertus, Ducis à clauibus, & conſilijs, aſcito ſecum ferrario fabro Gullielmo Puſſodo nomine, & Frãciſcanis duobus, Imperterrito animo, per medios ignes gradiuntur, cancellos ignitos arę maximæ affixos, ferasq; effringunt, Sindonem iam liquefacta capſa argentea, extrahunt, & integram, cedente circum flamma, reportant. Effuſis ignibus graſſabatur incendium, abſumebantur marmora & columnę, ſed potentiore piorum hominum *Miraculum:* fide, viq; Numinis, ſuperata eſt ignis natura: fugiebant flammę, & qui putabantur arſuri, velut frigido rore perfunde- *Danielis. 2.* bantur, ſeq; ipſos ſunt admirati, velut illis quondam Hebręis pueris contigiſſe credimus. Iſtud equidem palam omnes vidimus (tunc enim aderam) & obſtupuimus. Nec multo poſt Syndon publicè reprǫſentata eſt integerrima; pręter quod (ex- *In Caluini calumnias.* tra tamen ſacræ iconis partes) in complicatu, exiguæ quędam ambuſtionis notæ, veluti perpetuæ miraculi teſtes remanſe- *Ex diplomate & tabulis an. 1534 15. Apr.* runt. Nihilominus non defuerunt qui exuſtam eam mox falsò prædicauerint. Quem caſum, vbi Clemens VII. Pont. Max. accepit, rem Ludouico Gorreuodo Cardinali ſedis Apoſtolicę Legato committit, qui inquiſitione diligenti facta, eam ipſam

Sin-

Sindonem,quæ ante fuerat, obſignatis tabulis affirmauit.
Pontifex verò maximus,de Patrum ampliſsimi ordinis conſen
ſu,pię ſanctæq; à maioribus Pontificibus largita omnia com-
probauit. Nec multò poſt ingraueſcentibus bellis, expulſoq;
Carolo Duce, anno MDXXXV. pignus illud rediturę aliquan
do ſalutis,ipſe ſecum ſtudioſiſsimè Vercellas detulit,& quan-
diu vixit conſeruauit. Eo verò vita functo anno MDLIII. *Ex li. 30.*
expilatis à prorege Carolo Coſſeo Briſsaco menſe Nouem- *Hiſtoria*
bri Vercellis, nihil tamen Sindoni ſiniſtri contingere potuit: *noſtrę Sabaudę.*
ille ſiquidē cū aſſeclis appropinquās, obſtupuit,pedē retraxit,
hęc inuiolata Sindon Emanueli Philiberto ſucceſſori cōſeruata
eſt. Poſteaquam autem fauente,ſummo Numine pax illuxit an
no MDLIX. reſtitutusq; eſt Emanuel,ducta Margarita à Fran *Vidi.*
cia Regum filia, ſorore, amita, & matre verè Regij Caroli
Emanuelis: Sindonem hanc Camberij reportari piè iuſsit, *Ex literis*
anno MDLXII. nuperq; non vnis literis, vrbi reſtitui pol- *Ducis ad*
licitus eſt. In qua vrbe iam primum olim collocata, & *Pręſidē*
ipſe fauſtis patrię auſpicijs natus fuerat. In cuius gratiam quę *Milletū,*
à nobis tunc emiſſa fuerunt carmina, inſerere, atq; ita narra- *ciues, & collegiū*
tionem claudere non verebor. Sed prius repręſentandum eſt *mēſis Augusti.*
numiſma, quod recens cudi, maiorum imitatione, ad Sindo- *1578.*
nem piam memoriam Dux religioſiſsimus mandauit.

AD EMANVELLEM PHILIBERTVM SABAVDIAE DVCEM.

SINDON.

ABDITA priſcorum tot poſt oracula vatum,
Mathei 4. *Ter fęlix Sirius, Solymiq; fuere coloni*
Qui natum Patris æterni præcepta ſequutum,
Ioan. 1. Hebr.5. *Hunc hominemq;, Deumq; aſſumpto carnis amictu*
1.Tim.1. *Vt nos eriperet metuendi ex faucibus orci,*
Aſpexere ſuis oculis, & verba loquentis
Ioan.20. *Hauſerunt: Immo qui non videre beati*
Talia ſi credenda imo ſub corde reponant.
Ephes.4. *Dixero fęlices iterum, pietate priorum,*
Quiq; fide nixi cana, veſtigia luſtrant
Obſeruata retro, ducunt res hincq; futuras.
Prou.16 *Vtrq; manus ſumpſere, decet quid credere, quid non,*
Nec regere arbitrio tentarunt cuncta ſuopte,
Psal. 14 1.Pet.3. *Quales qui ſibimet pugnantia ſomnia fingunt,*
2.Corint. 10. *Atque animo nunc huc volucri voluuntur, & illuc,*
Psal.36. *Inq; nouos ſenſus olim ſtabilita retorquent.*
Eph. 4. *Propoſitum quorum eſt fraterno ſanguine paſci,*
1.Tim.6 *Numina fabellis componere anilibus, vt nos,*
Osea 5. 1.Tim 1. *Contineant Reges (aiunt) animamq; cadauer*
Rom. 1. *Putre ſequi, porcorum Epicuri de grege nati.*
2.ad Cor. 3. *Audio quale hoc? ô mores, ô tempora: rerum*
1. Corin. 15. *Quæ ſeries, orbis miſeri quis vertitur ordo?*
Quis furor ô ciues? redeundum eſt, & ſapiendum

Inſaniſſe

Inſaniſſe ſatis: matrem prẹferte nouercæ. Epheſ.4.
Vos vocat, & gremium, amplexusq́; parauit amicos.
Quid meminiſſe nocet? (potius meminiſſe iuuabit)
Corticibus quẹ ſcripta ſacris, ſeruata videmus Ioan.5.
Integra, nec cariem ſenſerunt temporis acti,
Scripta velut res eſt, rem ſic teſtentur vt actam, Heb.2.
Præfigantq́; oculis, feruentior vtq́; caleſcat
Relligio, tepidis tandem quẹ ſenſibus alget.
Hoc minime eſt inter permulta inſigne tacendum. 2.Tim.4.
Poſtq̃ res hominum Fatis ceſſere ſecundis,
Et belli ſignum Solyma proceſſit ab arce
Confecti, ac victum SERVATOR *ſubdidit hoſtem,* Io.12.&
Tot graſſatus erat qui annorum millibus orbe, 16.
Dira adeo ſobolem labes affecit Adami,
Illuſam nimium, cum vxorius audijt Euam, Gen.3.
Donec Alexicacus venitq́;, aciemq́; parauit
Ille potens, ſolus nos prẹlia propter inuit, 1.Tim.2
Conſummauit opus, dixitq́; nouiſſima verba: Ioan.19.
Magnẹ molis opus, data quod mortalibus vltro Coloſſ.1.
Gratia, quodq́; opifer ſpectatus in arbore Serpens, Ioan.10.
Et mundata lues, lue, Nex nece truxq́; perempta eſt. Oſea 13.
Inſignis pietate ſenex Ioſephus, & auri Heb.2.
Diues, opumq́;, Arimathẹis ſub mœnibus ortus, Rom.8.
Occultus, mẹtuens Solymos, tamen aſſecla certus, Matt.27
Confiſus Cælo, Regnum expectansq́; Tonantis: Mar.15.
Audacter petijt condi venerabile corpus,
Ad caput à pedibus, cuius pars integra nulla;
Heu ſanie, taboq́; fluens, lacerumq́; flagellis, Luc.23.
Quintupliciq́; patens plaga, miſerabile viſu, Eſaiẹ 1.
Annuit id Prẹſes, corpusq́; dat: ille paratus Mat.27
Sindonis efficitur Tyriẹ emptor: munda nitebant
Stamina; non eadem proles Idmonis Arachne,

Texuit, aut docta ſunt talia penſa Minerua.
Fidus adeſt etiam Nicodemus (venerat olim
Io. 3. & *Nocte, Senemq; iterum didicit potuiſſe renaſci)*
19. *Non ingratus adeſt, miſcentur Aromata centum*
Penè libris, Mirrhę, atque Aloës fragrantis ab Indo,
Atque Arabe aduecta, & nullo comparcere ſumptu.
Tantus amor geminos rapiebat: ab arbore fixa
Ioan. 20. *Deponunt cæſum, Inuoluunt artusq; ſupinos*
SINDONE pręſigni, anteriora teguntur eadem.
Atque alia haud alijs ſuperaddita lintea deſunt.
Ioan. 19. *Non procul hortus erat, vernans plantaribus alis,*
Luc. 23. *Conſita reddebant mixtas arbuſta tenebras,*
Mar. 15. *Scrupea ſurgebat moles, ingensque ſepulcbrum,*
Conditus vllus adhuc quo non: Mirabile pondus
Ephe. 4. *Ponitur hic, maius quo non capit hoſpita tellus.*
Sed prius elatum nudarunt, SINDONE tincta
Tot plagis, ſudore, cruore; coloribus hiſce
Forma datur ſpectanda, bibunt & lintea formam.
Ioan. 19. *Vis fuit hęc ceſi; mox huius inungere membra*
De more occipiunt, palmis liniuntque cruorem,
Vulneraque infanda, aduerſo dant oſcula vultu
Vulneribus, lachrimas fundunt cognato hululatu.
Mat. 23. *Ergo Magne iaces, magnorum Maxime, ſic te*
& 27. Mat. 12. *Perfida gens, fera gens, & adultera, teq; Parentem,*
Ionę 2. *Te Dominumq;, Deumq; ſcidit, fixitq;, fiditq;.*
Mat. 13. *Gens luet hac pęnas, & qui naſcentur ab illa,*
Frendebunt trepidi, cum ſigna dabuntur Iönę,
Luc. 12. *Moxq; domus deſerta ruet, puerosq; vorabunt.*
Mat. 15. *Tu memor at noſtri Supera fac ſede locemur.*
Talibus accenſi dictis, interq; querelas
Perſiſtunt operi, ſed quod timor occupet artus,
Mat. 27. *Feſtinant, ſaxoq; tegunt, abeuntq; Nefaſtis*

Apta

Aptá paraturi, iam iam fugiente quietis
Tempore: Matronale decus, ſequiturq́; videtq́;
Omnia: Oronteoq́; onyces fert munere plenos Luc. 23.
Quælibet, officijsq́ue adducto pectore certant.
Intereà exoptata dies illuxit ab alto,
Tertia certa dies, rurſus quà velle reuerti
Dixerat, vt ſecum conuexa ſuprema reuiſant 1. Corint. 15.
Sublimes animæ, rediuiuaq́; corpora ſumant. Coloſſ. 1.
Ille reſurrexit, Manesq́; reſoluit ab Orco,
Saxa reuoluuntur; ſignacula fixa liqueſcunt.
Excubias ſopor irrigat, & pauor occupat omnes: Ioan. 20.
Egreditur tandem Rex Diuum, hominumq́; triumphans, Mat. 28.
Ferreq́; quem nequeunt oculi, ſplendore corruſcat,
SINDONIS *exuuias dulcesq́; reliquit in antro.*
Qualis vbi in lucem exultans ſeſe exerit anguis,
Frigora poſt Brumæ, cum terræ ardore dehiſcunt,
Veſte nouus poſita, viridem repetensq́; iuuentam,
Arduus ad Solem micat, & velut aëra tranat.
Poſtera lux vix orta, nouisq́; auróra meabat
Luminibus, madido gemmantes rore per herbas, Mat. 28.
Magdalena redit ſocijs comitantibus, aurasq́; Marc. 16.
Humentes feriunt gemitu, dolor intima perurit; Luc. 24.
Quod patefactus hiet tumulus, quòd & extet inanis, Ioan. 20.
Ereptumq́; ratæ Dominum: quærentibus extra, Ionæ 2.
Intra etiam, Pueri ſoboles flamantis Olympi Oſeæ 9.
Aſtabant gemini, veſtes ſplendore renident,
Nix velut Alpinos apices quæ plurima texit,
Impubesq́; genæ, demiſſi fulguris inſtar,
Lumina perſtrinxere ſolo inclinata trementum.
Audite ó primæ (vnus ait) ſpes diſcite veſtras,
Corda pauore vacent: ſitus hic fuit, inde reuixit Apoc. 1.
Veſter IESVS, *apud functos ne hunc quærite, Regnat.* 2. Timo. 2.

D 2 *Mens*

Mat.28. *Mens preſaga fidem accepit, quæ dixit, adimplet.*
Ite, referte aliis; namq; vltrò occurret ad oras
Mar.16. *Quas Galilęus habet, iam hærent veſtigia prima.*
Hęc inter, ſola oſtentabant Lintea, SINDON
Ioan.20. *Proximiorq; cuti apparet, ſudore cruento*
Preſſa, notis referens totius corporis vmbras.
Hic humero dorſum verſus, pendebat vtroq;,
Occiput hic, rami manuumq; pedumq; iacebant
Parte alia, frons preſſa patebat ſentibus aſpris,
Ioan.19. *Liuidaq; ora, latusq; infixum vulnere crudo,*
Pertuſasq; volas clauorum, & ſtigmata plantis
Spectabant. Varium fuit author imaginis vlcus.
Exin cuncta notant, referunt velocius Euro.
Luc.22. *Audiit hęc Petrus, lachrimis aſperſus amaris,*
Ioan.20. *Feſtinauit Ioannes, adamatus ab illo,*
1.Corin.15 *Incubuit tumulo primum: ſimul aſpicit alter:*
Luc.24. *Omnia videre vt fuerant narrata, fidemq;*
Adiunxere, prius qui talia credere duri,
Ac deliranteſ ſubſannanere profeſſas.

Credibile eſt etiam, pietati conuenit almæ;
Nec ſecus eſſe poteſt, non hancce fuiſſe relictam
Rem tanti precij, poſſundata totq; trophęa,
Conſcia quę noſtrę dicam vexilla Salutis.
Sollicitè potius quin hęc lectiſſima SINDON
1.Tim.2 *Aſſeruata fuit, feruentis amoris vt arrha:*
Dum noua Chriſticolę ſurgunt cunabula gentis,
Exardentq; animis populi, viſq; Enthea dictat
Act.4. *Spargere res pedibusq; Patrum, communia cuncta,*
Math.9. *Nil proprij voluiſſe, nec ipſi parcere vitæ,*
Omnia ſollicitos factis impleſſe, nihilque
Act.5. *Faſtidiſse pium, extremos nunc tangere limbos,*
Act.19. *Nunc vmbras hominum venerarier, ipſaque Pauli*

Cingula

Cingula, & indomitis ſudaria poſcere morbis.
Eſt ſeruus non maior hero, nihil SINDONE *maius.* Ioan. 13. & 15.
Hancq; penes magnos, proceresq; fuiſſe putandum eſt.
Principibus placuere viris quę rara videntur. Mat. 20.
Rarior, & longè hęc omni Garamantide gemma, Luc. 6.
Nilq; ab Erithreis precioſius aduenit vndis,
Prodigus aut inter chariſſima vectat Idaſpes.
Tandem ad ſublimes pietate fideq; Sabaudos
Peruenit SINDON, *Cyprio Diademate Princeps*
Cum Ludoïcus ouat, conſecratis Hymenęis.
Munere Margaridis Carnæ (Clariſſima Graium Donatio 22. Martij. 1453.
Carna fuit) poterat nulli traducere munus
Dignus: Antiqua Lodoicus origine Saxo.
Inclyta gens, duce qua CHRISTVM *Germania nouit,*
Isq; nepos Tritauûm, quibus ardua ſtemmata liquit Ex hiſtoria Sabauda.
Clara Rhodos, Scythio tunc libera facta Tyranno.
Stemmata, ſanguineis quibus eſt Crux cana maniplis.
Seu Longobardo hæc mauis deducere regno.
Is Proauusq; pij EMANVELIS, *ſanctior illo*
Quo nec adeſt, ſimilem Saturnia nec tulit ætas.
Ille mihi terris Deus, huic mea conſecret aram
Patria: Camberię ſacra munera reddidit vrbi:
Et debebantur noſtris hęc pignora terris.
Nos ergo incolumes ſeruemus tanta, nec inflent
Elatos animos, medecina negatur Hidropi.
Exornant humiles Superi, ſpoliantq; ſuperbos.
Diſcite qualis erat, cuius monumenta tenemus, Mat. 23. Phil. 2.
Mitis erat, facilisq; pati, Crucis horrida paſſus.
Alloquor ô vos electum genus (ite profani,
In dubium reuocare lubet quibus omnia certa.)
Credite vos: hæc eſt CHRISTI *certiſſima* SINDON,
Fingere non Zeuſis ſciſſet, non Cöus Apelles,

Nec manus artificis cuiuſquam talia poßet,
Qualia Diuinis Miracula nutibus extant.
Mat.3. *Sit duris oculata fides, non lumina fallunt.*
1.Corin. 15. *Aſpicite, & veſtras memores agnoſcite culpas,*
Cauſa fuere mali, mala veſtra malisq; feruntur:
Flectite colla, ſolo proni colitote laborum
1.Tim.1 *Reliquias veterum, effigiemq; Typumq; Tonantis*
Exod.20 *Sic ſed vt vnus adoretur Deus: Ima colendo.*
Mens erecta Polo tendat, quo tendimus omnes.
Mat.4. *Senſibus obiecta, ęternos penetrare receſſus,*
Rom.1. *Oſtenduntq; vias faciles, quibus itur ad aſtra.*
Quod ſupereſt, compellat adhuc diſcincta capillos
Relligio, velutiq; ſuis hæredibus infit.
Rom. *Tutelare domi dum Numen habetis, ouili*
1.Corint. *Obfirmate pedum, lupus inſidiator oberrat,*
15. 1.Pet.5. *Impaſtusq; leo rugit, manditq; voratq;*
& 3. *Molle pecus, mutis Paſtoribus vſque minatur,*
Ephes.6. *Ne pueri, ne vos vicinia faſcinet, anſa*
4. & 5. *Omne nefas, ſpecieq; boni ſcelus attrahit omne,*
Galat.3 *Expiſcatur & hic comites, illicq; malorum.*
Diſcite iuſta ſequi, nec vos aſſueſcite bellis.
Aut ſaltem in Patrię non vertite viſcera vires,
1.Pet.2. *Sed veſtro parete Duci, nam miſſus Olympo eſt.*
Coloſ.3. Rom.13. *Tuq; prior, tu magne genus quod ab Hercule ducas*
Dux PHILIBERTE, *feros deuincere perge colubros;*
Dixit: & inflexis oculis delubra petiuit.

M D LXII.

MIRACVLVM DE N.
Fuſina puella Gullielmi filia Camberiana.

Languebat, teretes trahens lacertos, Vidi anno 1533 Maio.
Et plantas fragiles, inerſque corpus,
Idque annis melioribus, puella
Cygno candidor, niue, & liguſtro,
Sed trunco ſimilis, ſonos cicadę
Edebat ſuperos ad vſque tractus,
Nunc hæc Numina, nunc vocabat illa:
Impetrata nec eſt ſalus vocanti.
Donec SINDONIS *ad locum repoſta*
Se ferri, rogat impigros Parentes,
Defertur, lachrymas, preceſque fundit,
Et ſuſpiria faucibus profundis.
Per CHRISTI *madidas cruore plagas,*
Perque hæc humida lina de cruore,
Per veſtigia corporis cruenti,
Quæ ſunt ſtemmata publica Salutis,
Exoptata ſalus leuet iacentem.
Vix effata, mouet manus, pedeſque,
Exurgit, graditur iuuante nullo,
Tum nubit, fit anus, Deumque laudat.

Aliud de Petro N. adoleſcente Romuliaco.

Pons eſt aditus aditiſſimorum, Vidi, anno 1534 Aprili.
Cœli in flumine vorticoſiore,
Vrbem ad Romulidum viam miniſtrans.
Imberbis Iuuenis volans caballo,

Quem

Quem iumenta priora concitabant,
Præceps ponte cadit, ſimul caballus.
Infelix pater, intuens periclum.
Ô SINDON *ſacra (clamat) ò Salutis*
Pignuſque, arrhaque, filium reſerua.
Seruatur, pereunte ſed caballo.
Quid non efficit inuocata SINDON?

Aliud de liberatis Dæmoniacis.

vidi.
2535. Maio. *Infandum: Stygiæ viros cateruæ*
Torquebant aliquot, furore diro:
Accedunt, hululatibus fremendis,
Torui lumina, colla protrahentes,
Vincti brachia ferreis cathenis,
Non viles, licet hi viri miſelli.
Cum ſpectanda datur ſub vrbe SINDON
Turbæ prata per ima demoranti;
Ut mox ſuſpiciunt, cohors nephanda
Exclamat, Deitas adeſt, abimus.
Fit fulgor, nebulas vomit Mephitis,
Erumpunt per inane, liberoſque
Dimittunt miſeros, deinde fauſtos,
Et non creditis Impij? crepetis.

APPENDIX
De Muti miraculo.

DVM ſcribendi finem facio, ſtylum iterum rei nouo miraculo adducor ſumere. Quod vidi, quod domi geſtum eſt, quod tota nouit vicinia, Id vnum teſtor ego, nec ſubticere poſſum, aut debeo. Anno ſuperiore mutum quendã Philiberta vxor in villa Spinetea noſtra, agri Taurinenſis alendum fouendumq; commiſeratione ducta ſuſceperat. Is quinquennio antea oſtiatim victum quęritabat, nutu, & articulorum ſignis animi ſenſa, non voce aliqua exprimere poterat, niſi quod ſicuti bruta vlularet, lingua in globum contracta, mãdenti etiam officium negabat, atq; iniectis in os digitis, tritũ dentibus cibum in fauces demittere cogebatur. Miſerandus certè adoleſcens. Cęterum ad operas non impiger, frugi, fidus, amabilis, acri memoria, nec tardo ingenio, & ad pietatem procliui. Quid accidit? Nuper cum Dux Emanuel monitos quoscunq; per Pręconem ad vrbis compita, tubis reſonantibus voluiſſet, vt ad ſpectandam SINDONEM ſtatis diebus pararentur, ieiuniorum, orationum, elemoſinarum beneficio, noxarũ deniq; expiatione; Ipſe quoq; (vt Patrẽ familias decet) & vxor, domeſticos ad id ipſum ſumus exhortati. Muto imprimis varia exẽpla adducta ſunt, quibus loquendi facultas Diuini Numinis virtute, (cuius certiſsima veſtigia in SINDONE refulgent) eſt reſtituta. Idq; ſuperioribus annis Burgundæ virgini nobiliſsimæ, Camberij in ipſo SINDONIS aſpectu fęliciter obtigiſſe adferebatur. Ille vero hęc ſecum ita agitat, vt exactis aliquot poſt diebus, tandem ſummo mane, qui dies v. Calen. Nouemb. ſeptuageſimo octauo de villa redit, iam non mutus, mirantibus nobis fatur, & palam genibus inclinatus, gratias Deo agit, Sanctãq; CHRISTI

SINDONEM laudibus extollit, quam quinquies vidiſſe ſe, ad quinq; vulnerum CHRISTO illatorum memoriam affirmat, & ieiunia quędam, quoad vixerit, Deo vouiſſe. Atq; cum ieiunare cœpiſſet, pręcedente nocte, ſomno profundo excitatum, diſſolutam ſibi linguam, cum cruoris effuſione, cruentum os vbi aqua abluit, IESVM CHRISTVM exclamauiſſe, CHRISTIQ. SINDONEM, atq; ita ſoſpitem redditum fuiſſe. De ſingulis, à nobis rogatus certiores nos facit, Baptiſtam ſe vocari, Charij oppido natum, Patre Michaele obſcuro genere, matris nomen ignorare, & ijs iamdiu orbatum, decimum octauum annum attingere, vt ex aſpectu dignoſcitur, ſex ab hinc annis non fuiſſe loquutum, inuadente quodam morbo, ſiue Magę cuiuſdam malis artibus contigerit: linguam nunc explicatam profert, nulla nodi aut cicatricis apparent veſtigia, nec ad manſum vllis vltra opus eſt dactilis, Et (vt paucis) quod prius apud homines deſperatum fuerat, pręſens Dei Maximi ſummo munere, remedium adeptus fuiſſe cernitur.

De Baptiſta muto, virtute Sancta Chriſti SINDONIS *loquellam adepto. Mich. Gaſp. Beltrani Luſitani.*

REGNAT, io, regnat (Solyme ſera rumpere) CHRISTVS
Nec dubijs in rebus opem negat. Ecce nefandis
Cladibus ereptus ſextę poſt frigora Brumæ,
Ora ſono, vt quondam liber Baptiſta reſoluit.
Ambiguis nec ſenſa notis, digitoq; loquaci
Triſtis vt ante docet. Miſeros ope ſcilicet AEther
Subleuat, abiectosq; animi. Lętare verenda
Chriſtiadûm, lætare manus, non iſta venenum,
AEmonięq; artes, quę nil niſi funus, & agros

Angores

Angores, Furiasq́; valent inducere rebus
Humanis, oſtenta mouent. Natique, Patrisque
Dextera, quique prius quàm menſtrua Luna nouaret
Vultus, quàm radians Hyperiona cingeret arcus,
Spiritus vndantum cumulos ſuper ibat aquarum,
Hęc agit, hęc triſti mittit ſolatia Mundo
(Ceu toties) Superum teſtatus ab æthere textum
Funeris exuuias victi, noſtręque Salutis
Certum, horrendum, ingens monimentum. O' terq;, quaterque
Felices, quos pręſidio pietatis in omnes
Alma Fides caſus ſtabili muniuit. Egenos
Deſeret auxilij nunquam indulgentia Cæli.
Sed, quid, Liuor edax, mendaces carminis vſus
Obijcis? & ficti numero mea verba reponis?
Non mihi cura Ithacis includere pellibus Euros,
Non canibus Scyllam circumuallare Marinis.
Caſurosq́; breui per mutua vulnera fratres
Tollere viperei de ſemine dentis, & atro
Cerberon, & rictus Furiarum vmbrare Chelydro.
Ah pereant quicunq; ornant mendacia dictis,
Et figmenta probant. nec ſaxum Syſiphon vrget
Nec Tityon ſeptem proſtratum in iugera terrę
Tundit auis: media nec Tantalus aret in vnda,
Huc geminas tamen adde acies, iterumq; voluta,
Arcana excuſſis latè Diuina tenebris
Inuenies: ſed tu ſtolido, ceu Simius, ore
Delibas fœtus extrema putamina, felliſq́;
Offenſus ſpecie, nuclei miracula cęci,
Hyblæis potiora fauis exquirere neſcis.
Nec labor eſt validam (vt muſſas) defendere cauſam,
Quæ nihil auxilij, nil eſt opis indiga. priſcos
Aſpergunt maculis commenta infamibus, eſto.

Vera canunt noſtri, quid Thesbius edidit ardor?
Ieſſei quid plectra ſonant ſublimia Regis?
Quid pia Sedulij Clio? quid clara Iuuenci?
(Vt mihi Parthenopes laus, vt mihi fama Cremonæ
Prætermiſſa abeat, noſtriſq; indicta Camœnis)
Tibia, quam ſummi reſonant facta inclyta CHRISTI,
Mi quoq; ſi Romæ componere fas ſit Hypæpas
Noſter Idumeę Iöannes prēmia palmæ
Deferet, & ſocio victor dignabor honore,
Perq; virûm latè celebris ferar ora: videbis
Cœleſtem infęlix, intabeſceſque videndo,
Nec poteris noſtram Liuor corrumpere famam.
Interea vanas Erato ſecludere curas
Incipe, & Aſtrigerum paulatim aſcendere culmen.
Vtque licet, veris imple rumoribus orbem;
Inflammaque animos vitæ melioris amore.
Non tamen æthereis toties incredula iuſſis.
(Sit quamuis amor omnigenas accerſere gentes)
Te, Iudęa, vocem: quis enim tot preſſa tenebris
Pectora, quaſque Dei ſoboles non diſpulit vmbras,
Illuſtrare velit? vos ò quibus integer ęqui
Ardor, quos veluti priuatam in ſecula ſortem.
Perfidiam exoſus Solymæam elegit Olympi
Regnator; vos, ſi meriti venerabile CHRISTI
Nomen, ad inſignis ſpolium properate triumphi.
Et veſtri effigie Ducis inſignita, pijſque
Lintea diffuſi maculis aſperſa cruoris
Suſpicite, & totas lachrymarum effudite habenas.
Diues inopſuè fuat, nullo diſcrimine Iuſtus
Rector habet. pulſate fores Pietatis, & ægrę
Auxilium clamate animæ, potiora rogatis,
(Non ignota cano) voto vberiora feretis.

Scripſit Baptiſtiados iuſſū opus.

Siue quis infeſtis Erebi male ſaucius armis
Ingemis, obſcuræque acies, & luminis orbes
Caligant, auriſque lues, inimica recluſit,
Seu læſo pulmone perit, ſeu faucibus ipſis
Interclusum hęret murmur: cumulabere donis
Optatis, ne quid dubita, cumulabere donis.
Cernis, ut amiſſus (nec enim mihi ferre ſub auras
Fas credam, quot, ut ętherei decora ardua Lini
Dideret, oſtentis Pater orbem impleuerit) errat
Ore ſonus pueri nuper, canis inſtar hyantis?
Sic eſt? an falſa iactamur imagine? ſic eſt.
Vidimus, heu, quoties ſtrictæ retinacula linguę:
Conantiſque loqui, vaneſcere murmur in ore,
Latratuſque ſonum velut edere: nec ſemel offam,
Officium renuente ſuum concedere lingua,
Impulſam digitis (miſerum) demiſit in aluum.
Tot guttur labes oppreſſerat impia damnis.
Nec mihi crede, vide tu quas ferit ille loquellas,
Quos iacit ore ſonos, oris qui vincula noſti.
Nam quis Pingonios hac ciuis in urbe Penates
Neſciat? his vocis priuatus munere ephœbus
Succeſſit: vidiſtis enim, tactique dolore
(Credere ſeu dignum eſt) ſortem gemuiſtis iniquam.
Nec prębendum aures (moneo) quos obſita nube
Pectora Cymmeria impellunt illuſtria Olympi
Facta Panomphæi (minimę quaſi corpus ariſtæ
Numinis iniuſſu rapiat Notus) addere ſorti,
Non grates agere authori, quid debile vulgus?
Quid Caſum, Sortemque vocas? iam nulla profecto,
Si nihil & vanum colimus, pro Numine, nomen,
Regnat in orbe Fides, ſi quod modo vidimus, audet
Detrahere inuidiæ virus, Geniumq; reuoluens,

Ne-

Neſcio quem, tenebras offundere nititur orbi,
Qui Domini tot facta oculis incognita noſtris
Credat, & humanos latè ſuperantia ſenſus?
Vos igitur, ſeu cura Poli, ſeu muneris huius
Tangit honos, properate Pij, nec ſomnia vani
Vos capiant animi, Fidei parere monenti
Diſcite, nec rerum cęcas euoluere cauſas
Quæritę, Romanæ fulti virtute columnæ.
Tu quoque Taurinæ, EMANVEL, decus addite famæ,
Quem noua Maiorum ſebeuntem exorſa, precatur
Aeternum ſibi terra Ducem, venerabile ſerua
Munus, & exemplis, quibus hęc Domus vna redundans
Ante alias totum radios effundit in orbem
Innixus, Patriæ obſeruans veſtigia, laudem
Vt facis, acquiras, pariter pietate, vel armis.

De eodem muto epigramma.

Texta triumphantis Pingonius Enthea CHRISTI
Cœperat hiſtoricis concelebrare modis:
En loquitur famulus, modo mutus. Scilicet æquum,
Conditor hæc veri munera ferret, erat.

In ſacram CHRISTI SINDONEM ode
Math. B. Sebuſiani.

Intimum cordis penetrale pulſat
Vis ab excelſo mihi fuſa cœlo,
Igneos ſubdens ſtimulos, furoris
Signa beati.
Tu meis SINDON habitas medullis,
Nobilis SINDON, ſacra membra CHRISTI
Digna velare, & precij cruenti
Condere pondus.
Nec ſatis, famam patulum per orbem

Diſ-

Diſſipas miram, properante greſſu.
Mutus accedit, recipitque captæ
Munera linguæ.
Vidit hoc Pingon memorandus Heros
Atque Taurinum, pia gens profuſis
Hæſit, admirans lachrimis, notata
Sanguine Lina.
O' decus magnum Patriæ, quis Orbe
Non ab extremo celerare paſſus
Optet, vt CHRISTI *liceat verendos*
Cernere vultus?
Si pigros Mundi colerem receſſus,
Quos videt nullus neque flectit æstus,
Siue ſub Phœbi recalente curru,
Ipſe venirem.
SINDONEM *quam nunc licet intueri*
Infimis terris, videamus omnes
Viuidis tantem radijs, perennes
Orbe ſuperno.

Hymnus antiquus de SINDONE.

O' Iubar noſtræ ſpecimen Salutis,
Omnibus qui te venerando credunt,
Et ſcelus purgant, lachrymiſque dura
Pectora tundunt.
Reddis heu CHRISTI *effigiem cruenti,*
Ecce præſentem, penituſque fractum
Cernimus totum, caput, atque corpus
Proh dolor ipſum.
Scimus, hoc noſtrum meruiſſe crimen,
Nos ſumus cauſæ, fateamur ipſi.
CHRISTE *ſed nobis miſerando parce,*
Parce precamur.

SIN-

SINDONEM ſacram colimus redempti,
Quæ pium corpus, ſimul & cruenta
Membra contexit, redeunt ab almo
Cuncta Sepulchro.
Laus, honor, CHRISTO, decus & triumphus,
Qui ſuę nobis documenta mortis
Liquit indignis, miſerans precamur,
Saluet vt omnes.

Pandulphi Sfondrati Cremonen.

Supra Naturę vires Mantile tot annos
Stemma quis impreſſum poſſe referre putet?
Mens Princeps, vllas non cognoſcenda per artes,
Quæ fuit, eſt, & erit, quod iubet vt ſit, id eſt.

Ambr. Olerij Caſalen.

Cur mirè facies Dei cruenta
Obliqua appareat, videto multum:
CHRISTI corpus habet ſacrata SINDON,
Multo ſanguine quod refert latenter.
Quod recto intuitu, nihil videbis.
Id cauſę reputa precor viator,
Noſtri crimina, & inquinata facta.
Is recto intuitu poteſt videre
Tantum, qui potuit creare cœlum.
Te fuſus cruor heu mouere debet:
Vt Cœlum cupias tibi paratum.
Peccator reputa ſubinde tecum,
Quàm ſanctè admoneat ſcelus fugare,
Infęlix niſi proprię Salutis
Tu ſaltem fueris memor videndo.
Infęlix niſi Patriam Deorum
In mentem reuoces, vt inueharis.

RVGERII TRITONII FOROIVLIEN.

AVſim te meritis tollere laudibus?
Te dignis modulis, carmine, te lyra,
Vllis te fidibus concelebrem, Sacro
SINDON ſplendida lumine?
Non tu digna tuis tangere nexibus,
Non vinxiſſe tuo digna ligamine,
Vel fouiſſe etiam diceris integrum
CHRISTI corpus amabile?
Hinc qui noxa hominum tot mala ſanguine
Lauit, qui moriens fortiter obruit
Mortem, perpetuò ſanguineam ſui
In te fixit imaginem.
Quis te nunc igitur non colat, vt Deum
Ipſum, nonuè adeat, dum retines Dei
Impreſſam effigiem, quam neq; Sydera,
Ipſi nec referunt Poli?
Sed iam Sacra facit, iam litat inclitus
Princeps Allobrogum CAROLVS; Obſecro,
Sic per te vigeat Neſtoreos dies
Pulſis longius hoſtibus.

FRANCISCI FERRERII ANCHISAE TAVRINENSIS.

QVID primum, ſacra, aut poſtremum in SINDONE mirer?
An Cæli Regis vultum, traiectaq; telo
Pectora, transfixas clauis palmasque, pedesque
Oſtendi, & fuſum per vulnera dira cruorem?
Quæ nec Apellæi artifices, neque finxit Arachne,

Sed peplo obductum Regis miſerabile corpus,
Reddidit hæc ſimulacra ſui; tunc ſanguinis atræ
Fluxerunt guttę, æternùm quas Lintea ſeruant:
Vt foret in terris, omnes, veneranda per annos,
Cæleſtis, vera effigies, atque vnica, Regis.
An longe quòd ſpectanti mihi cuncta pateſcunt,
At propius figenti acies, obſcura recedunt?
Ac velut increpitant, quòd nos ratione ſagaci
Scrutari, noſtroque modo Cæleſtia facta
Metiri, atque Deum contingere lumine claro
Conemur, non ac potius fateamur homulli,
Quæ ſupra noſtras vires, artemq; videntur,
Diuino facilè arbitrio fieri omnia poſſe,
Atque ea ſuppliciter veneremur munera Diúum?
Carbaſeam quid materiem, ac tenuiſſima lina
Tantum æui ſuperaſſe, & adhuc firmiſſima dicam,
Nec quiſſe ant flammis aboleri, aut æquore mergi?
Nec furto tolli, aut violari hoſtilibus armis;
Et quoties noſtris, ac toto huc Orbe profectis,
Dum flentes manibus paſsis, & poplite adorant
Submiſſo CHRISTI *exuuias, ac Numen in illis,*
Vota impleta? palam eſt, & lumina reddita captis;
Et florem, deploratis, roburque inuenta,
Et quæ pręterea, Clari Pingon is Alumnus
Eloquio florens, intexit plurima chartis.
Vera Dei proles, Deus ipſe, atq; vnica Mundi
Lux animis iter ad Cęleſtia limina monſtrans,
Qui iuſto, iniuſtis peperiſti ſanguine vitam,
Qui infandæ hęc monumenta necis, monumenta laborum,
Atque tui pariter monumenta, & pignora amoris
Liquiſti, & Ducibus voluiſti eadem eſſe Sabaudis
Propria dona, quibus tantum, tibi credere viſum eſt:

Aſpice

Aſpice quàm toto tibi ſeruit pectore CARLVS
EMANVEL, *quaq; id munus pietate tuetur;*
Da iuueni longamq; diem, ſobolemq;, decuſque,
Hancq; tuis regere auſpicijs fæliciter vrbem,
Auertens diramque luem, bellumque, famemque.

Mam. G. M. A. F.

VEXILLVM *auguſtum ſalue, quod quinq; decorum*
Vulneribus, certam nobis portendis ὑγῖαν,
Purpura Diuino ſalue ſuffuſa cruore,
Sacratæ exuuiæ, ſpolia & ditiſſima CHRISTI,
Ingentis terris ingentia pignora amoris,
Atque æterna ſuæ mundo monumenta Salutis
Saluete: hanc CHRISTVS *cœleſti ſanguine pictam,*
Imbutamque ſuo tabulam ceciniſſe videtur,
Dum ſe nobiſcum per ſecula cuncta futurum
Edixit: meliore ſui nam parte ſuperſtes
Nobiſcum in terris, ſacraq; in SINDONE *viuit.*
Cumque olim lapſum in cineres exhauſerit orbem
Ignis funereus, legio ſelecta Piorum
Horrendi ſiſtet ſe Iudicis ante tribunal
Tuta ſub auſpicijs, atque omine SINDONIS *almæ,*
Et ſancti canet æternùm præconia Pepli.

Philiberti A Coyſia Camberienſis.

O SINDON *celebris, Telaque ſplendida,*
Nobis diuitijs carior Indicis;
Quam pennata Poli ſyderei canens
Cingit perpetuò cohors.
Fortunata, tibi tangere, condere

Artus ambroſios contigit, & ſacro
Tingi cœlituum ſanguine Principis,
Et formam accipere illius.
In te membra palàm, captaque vulnera
Apparent: facies paſſa nefarios
Apparet colaphos, candidior prius
Vel Cygno, niue, lilio.
Apparet vepribus cincta rubentibus
Ceruix, purpureis ſparſaq; riuulis
Diues Cæſaries, barbaq; nobilis
Auro fulgidior prius.
Apparent humeri verbere ſaucij,
Et pectus lacerum, brachia, crus, femur,
Transfixique pedes, & teneræ manus,
Perfoſſumq; latus ſacrum.
Te Tybris ſitit, atque Eridanus colit,
Rhenique, & Rhodani flexilis accolæ
Viſunt, & Ligeris dulcis, & Adriæ,
Potorque auriferi Tagi.
Te Reges nitidi, te quoque Cęſares
Sceptris depoſitis, & Diademate,
Elatisque animis, ſedulo viſitant,
Magna cum reuerentia.
Ad te confugiunt capti oculis, fera
Vexati podagra, febreque tabidi,
Implorant & opem ſuppliciter tuam,
Errantesq; mari horrido.
Audis, nec renuis: mortis ab atrio
Accitos patriæ reſtituis preci,
Aeſtus peſtiferos, & rabidam famem
Arces, das pluuiam ſatis:
Infernas acies corporibus fugas,

Os mutis aperis, innocuos foues,
Morboſosque leuas, ac ſimul eripis
Omni Dia periculo.
Nonnè incredulitas territa perditur?
Quid? nonnè Impius, vt te aſpicit, obſtupet,
Infantes veluti cum tonitrum audiunt?
Tantum robur ineſt tibi.
Heus, hìc Numen adeſt? Thura fragrantia,
Myrrhamq; Aſſyriam ſpargite, in æthera
Multus ſpiret odor, iungite odoribus
Fuſas mente preces pia.
O vera Effigies Cælicolum Dei
Adſis Effigies Maxima, ſub tuum
Nobis præſidium confugientibus,
Noſtrasq; aſpice res fauens.

I. A. VC.

IESVS *Almi certa fides Patris*
Alti, relictis ſedibus ætheris,
(Vis tanta amoris) venit vltro
Viſere terrigenas iacentes,
Captosque cæco Tartarei videns
Serpentis aſtu, quos gemitus dedit?
Quid corde non hauſit doloris?
Corpore non ſubijt pericli?
Vix è ſacrata Virginis aureæ
Inſignis aluo prodierat Puer,
Repente dementis Tyranni.
Dira ſolo fugit arma verſo.
Exinde duris vſque laboribus
Certare miro robore geſtijt,

Quot ille pugnans ſæua in ipſis
Vulnera vulneribus recepit?
Heu quo columnam carmine proſequar,
Caputque acutis ſentibus obſitum?
Quo flagra tandem, purpuræue
Ludibrium memorabo verſu?
Maiora reſtant; verum animus labat
Mœrore fractus; en tibi SINDONE
In ſacra, acres, ſęuique caſus
Purpureo varij cruore.
Inſultet ergo Bellua centiceps
Quantumque poſſit perſtrepat impius
Iudęus, & cęco furore
Hęreticus furiat proteruus.
Tu ſpem reduces mentibus anxijs
Quæ es ſacra terris (creditur) arduis
Cuique Plebs optat decenter
Feſta pijs celebrare votis.

Eiuſdem, Enigma.

Non ſum, quod fueram, fueram quod ſum, tamen eſſe
Quod poteram, non ſum, ſumq;, quod haud poteram.
Sum, non ſum; poſſum, non poſſum; moxque futurus
Quod fueram, nec ero, nec fore non potero.

De Vrbe Camb. ad Ducem.

Vrbs tua clara fuit, ſed nunc clariſsima porro eſt,
Hac adeo clara, SINDONIS *effigie.*
Non Cœlo inuideat, Cœlum fœlicius vllum
Haud videat, quàm quod SINDONIS *Ora beant.*
Sydera, Luna, Deus, Cœleſtia Lumine replent,
En tibi in effigie hac, Sydera, Luna Deus.

MA-

SINDON MARII PETRI PINGONII
Fr. quondam Nantuacen. Pr.

CONDIDIT certis monimenta veri
Myſticis ſignis Opifex Supernus :
Liquit hæc tandem reſerata certa
Signa Salutis.
Nonne Ioſeph tunicam rubentem
Prębitam Iacob perhibent ocellis ? Gen.37.
Luxit, hunc tanquàm Fera deuoraſſet :
Aſt cruor hœdi.
Pallio vertex Eliæ retectus, 3.Reg.
Cum pios vulgus iacularet armis : 19.
Pallij virtus, populos domauit,
Regibus unctis.
Veſtibus Samſon, ſpolijsq; donat
Conſcios vates, quibus obſecutus, Iudic.14
Vir fidem ſeruat facilis, tametſi
Fraude petitus.
Hæc eum tendunt, Genitum Tonantis
Deprimi terris, lacerumque tolli.
Liuor ó cæcus, dolus & ſuorum,
Quosque redemit.
Hic Ioſephi gerit innocentis
Vt typum, geſtis Eliam præiuit,
Vt refert CHRISTVM *tua dextra Samſon,*
Cuncta potentem.
Quanta in ingratos Bonitas refuſa.
Teſtis eſt SINDON *maculata plagis.*
Sed Pijs SINDON *eris ex trophæo*
Numinis inſtar.

BE-

BEROLDI PINGONII FIL.

HÆC eſt indubitata veré imago,
Nullis ficta coloribus, manuúe.
Sed quæ conglaciata, glutinata,
Ac ſi ſponte ſua, ſiue arte fulgens,
De ſudore, cruore, de flagellis,
Et de ſentibus in caput reflexis:
Quim conſcia vulneris (Nephandum)
Quæ CHRISTVS Deus, atque Homo pudenter,
In vili Cruce, ferre non refugit,
Vno, proque Homine à Deo reiecto.
Hæc quæ cuncta refert verenda SINDON.
Nunquàm quiſquàm hominum refertur vſquàm
Hoc immane genus necis ſubiſſe,
Quem poſt SINDONE conderet ſuperſtes.
Non ad SINDONIS æmulationem,
Tam crudele nephas patraſſet vllus.
Exemplo ſine, CHRISTVS vnus, ille eſt
Paſſus talia, SINDONI inuolutus.
SINDON vna igitur ſit hæc, neceſſum eſt.

EXEMPLAR BVLLAE IVLII II. PP.

IVLIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex ad Apoſtolicę dignitatis apicem, ſacramq; Petri ſedem Diuina diſpoſitione vocatus. Salubria vota fideliũ, preſertim Nobilium, ſibi, & eidem ſedi deuotorum, ex quibus immenſa Dei miſeratio ſuper filios hominum, qui cum illi ex peccato primi Parentis captiui tenebantur ſub lege mortis, & damnationis, mirabiliter altitudo Diuini conſilij diſpoſuit, vt filius Patris vnigenitus, in eadem ſubſtãtia ſibi coëqualis, & ęternus formam ſerui acciperet, & pro nobis languores & dolores noſtros perferret in corpore ſuo, tanta dilectione, tantaq; magnitudinè amoris, iuſtis pro iniuſtis conſiliatus, flagella, vulnera, ſpinas, contumelias ſuſtinens, ligno Crucis affigeretur, ſanguinem proprium effundens, factus obediens vſque ad mortẽ: Ne ſanguinis aſperſionis, ac vulnerum, & dolorum, quę pro noſtra redemptione ſuſtinuit: tantiq; beneficij CHRISTI fideles, à Tartareis faucibus liberati, immemores videantur: cum pia compaſsione lachrimarum dignis laudibus recolitur. locaq;, in quibus pretioſus, & verus ipſius CHRISTI ſanguis, & imago conſpicitur venerentur: ac glorioſa virgo MARIA, eius genitrix, quæ pro peccatoribus ſedulo, filio ſuo preces effundit, glorificetur: pro fidelium prędictorum animarum ſalute, ad exauditionis gratiam libenter admittit, & ijs quæ propterea per religioſas, & alias Eccleſiaſticas perſonas ipſorum Nobilium ordinatione, ad ipſius Dei laudem, & gloriam facta fuiſſe dicuntur, libenter, cum ab eo poſtulatur, Apoſtolici adijcit muniminis firmitatem, ac ſtatuit, & ordinat, prout in Domino cõſpicit ſalubri-

ter expedire. Sanè exhibita nobis nuper pro parte dilecti filij, Nobilis viri Caroli Ducis, & dilectę in CHRISTO filię, nobilis mulieris Claudiæ, quondam Philippi Ducis Sabaudię relictæ, Duciſſę, & eiuſdem Caroli matris petitio, côtinebat. Quod ipſi ad ſingularem, quem ad Eccleſiam, (Capellam ſanctam nűcupatam, caſtri Camberiaci, Ducatus Sabaudiæ Grônopolitanę. Dioc. quàm aliàs fęlicis record. Paulus PP. II. in Collegiatam erexit, & deinde pię mem. Sixtus PP. IIII. prædeceſſores noſtri, voluerűt Capellam ſanctã appellari.) Ipſi gerunt, prout eorum anteceſſores Sabaudiæ Duces geſſerunt, deuotionis affectum: maximè ob pręclariſsimam SINDONEM, in qua ipſæ Dominus noſter IESVS CHRISTVS in monumento poſitus, inuolutus fuit, & quæ in quadam capſa argentea honorificè, & deuotè conſeruatur, in qua, (prout idem Sixtus prędeceſſor, in quodam tractatu, quem compoſuit de ipſo ſanguine,) affirmat quod ipſius IESV CHRISTI verus ſanguis, & imago conſpiciantur, & ad quam, ob tantæ reliquiæ deuotionem & venerationẽ, pręſertim diebus quibus ipſa SINDON oſtenditur, ac miracula quæ in die inibi altiſsimus circa fideles ipſos pręfatæ SINDONIS deuotos operatur, fidelium prędictorum multitudo cônfluit, ſolennitatem & officium ipſius SINDONIS per certos religioſos, aut alias Eccleſiaſticas perſonas cum Miſſa, lectionibus, capitulis, verſiculis, reſponſorijs, hymnis, & orationibus congruentibus & deuotis ordinari fecerunt, ac dilecti filij Decanus & Capitulum dictę Eccleſię, etiam pia deuotione ducti ſtatuerunt, quod diebus Sabbati officium beatę MARIAE Virginis, prout in Eccleſia ſanctę Marię maioris de Vrbe celebratur, in ipſa Eccleſia, Capella Sancta nuncupata, ſolenniter pro Diuino officio celebretur. prout in ipſius officij SINDONIS ordinatione, quam in Cancellaria Apoſtolica diligenter inſpici, & omiſsis ſignis, ac caracteribus de verbo

ad

ad verbum præſentibus inſeri fecimus, continetur, & in ſtatuto, & ordinatione Decani & Capituli prędictorum plenius dicit contineri. Quare pro parte Ducis, & Duciſſę prędictis nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt ordinationi officij SINDONIS, diurni & nocturni, cum ipſius Miſſa, lectionibus, verſiculis, reſponſorijs, capitulis, & orationibus ſuis, & alijs in eo contentis, necnon ſtatuto, & ordinationi Decani, & Capituli prædictorum, pro illorum ſubſiſtentia firmiori, robur Apoſtolicę cõfirmationis adijcere, dictamq; Eccleſiam, Capellam ſanctam, ſanctę SINDONIS nuncupari debere, Solennitatemq; , ſeu feſtum dictæ Sanctę SINDONIS in craſtinum feſtiuitatis Inuentionis Sanctę Crucis: illiusq; officium prędictum, ab omnibus & ſingulis ſubditis dicti Ducis celebrandum fore, ſtatuere, & ordinare: aliasq; in pręmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur Sacri Apoſtolatus miniſterio, licet immeriti, Superna diſpoſitione pręſidentes: attẽdentes quod ſi ſanctam Crucem, in qua ipſę D. noſter IESVS CHRISTVS pependit, & per quam redempti ſumus, adoramus, & veneramur, dignum profecto videtur, & debitum, ipſam SINDONEM, in qua reliquię humanitatis CHRISTI, quam Diuinitas ſibi copulauerat, videlicet, ipſius veri ſanguinis, vt præfertur, manifeſta conſpiciantur, venerari, & adorare debere. Cupientes Diuinum cultum vbiq; vigere, & augere, fidelesq; ipſos, quos idem D. noſter IESVS CHRISTVS in ſanguine ſuo lauit, ſuo redemptori, eiusq; glorioſę genitrici, cęlebri feſtiuitate, in veneratione gratias, & laudes agere. Huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, ordinationem officij pręfatæ SINDONIS, diurni & nocturni, cum eius Miſſa, lectionibus, verſiculis, reſponſorijs, capitulis, orationibus, & alijs in ea contentis, ac ſtatutũ & ordinationẽ celebrationis officij beatæ MARIAE Virginis, Decani, & Capituli prædictorum, approbamus, &

confirmamus:& præſentis ſcripti prçconio cõmunimus:ſupplentes omnes, & ſingulos defectus, ſi qui forſan interuenerint in eiſdem. Et nihilominus Eccleſiã prçfatã Capellam ſanctam ſanctç SINDONIS nuncupari, ſolemnitatéq;, ſeu feſtum prçfatæ ſanctæ SINDONIS, in craſtinum feſtiuitatis Inuentionis Sanctç Crucis, ipſiusq; officium prædictũ, ab omnibus & ſingulis ſubditis dicti Ducis, fore celebrandum ſtatuimus, & ordinamus. Non obſtan. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, cçteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Tenor vero officij ſanctç SINDONIS IESV CHRISTI. Ad Veſperas, ſupra Pſalmos, Antiphona, Gaude fçlix lçta Sabaudia, SINDONIS dabis mundo gaudia. Gaude tota mater Eccleſia, nouæ laudis agens ſolennia, Alleluya. Cçterç Antiphonæ accipiuntur in Laudibus. Pſalmi Veſperorũ. Credidi ad Dominum. Eripe me domine. Clamaui voce mea. Capitulum. Acceperunt Ioſeph, & Nicodemus corpus IESV, & ligauerunt illud linteis, cum aromatibus, ſicut mos eſt Iudçis ſepelire. Deo gratias. Hymnus. Gaude mater eccleſia, lçtam agens memoriam, quç SINDONIS ſolennia, mittis ad Cçli curiam. Ioſeph relicto palio, liber fugit, noua arte derelicto iam linteo, CHRISTVS ſurrexit a morte. Aurum in petra latuit, vt Sol fulgens ſub modio, CHRISTVS iacuit triduo, ſic inuolutus SINDONE. lectus regis Salomonis, Cella plena aromatum, vellus fuſum Gedeonis, hortus clauſus cariſmatum. Tempore Paſchali. Quçſumus auctor omniũ. Tempore Aſcenſionis. Memento noſtrum. Verſ. In hac ſancta SINDONE adoramus te Domine, Alleluya. Reſp. Tuam glorioſam recolimus paſsionem, Alleluya. Ad Magnificat. Pontifex ſacerdos maximus, ſuper cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, & cuius manus in Sacerdotio conſecratç ſunt, veſtitus eſt ſanctis veſtibus, Allel. Oro. Omnipotens ſempiterne Deus, qui in memoriam paſsionis vnigeniti filij tui, ſanctã

eius

eius SINDONEM, cum expreſſa ipſius effigie, venerandam reliquiſti in terris, tribue quæſumus nobis, vt per virtutem eiuſdem ſanctæ SINDONIS, faciem tuam contemplari mereamur in cœlis; Per eundem dominũ. Ad matutinas, Inuitatorium. CHRISTVM regem, in ſepulcro inuolutum SINDONE, Venite adoremus, Alleluya. ℣s. Venite. Hymnus, vt in Veſperis, Gaude mater. In primo nocturno, Antiphona. Rebecca colli Iacob, nuda contexit, virgo filium pannis Inuoluit. Alleluya. ℣s. Cum inuocarem. Antiphona, Rahab ſub ligno explorantes abſcondit: plebs fidelis CHRISTI effigiem linteo impreſſam ſuſcepit. Allel. ℣s. Domine quis habitabit. Antiphona, Samuel accinctus Ephot, linteo ante faciem Domini miniſtrabat. CHRISTVS præcinctus linteo diſcipulorum pedes lauabat. Alleluya. ℣s. Conſerua me. Verſ. In hac ſancta SINDONE adoramus te domine. Allel. Reſp. Tuã glorioſam recolimus paſsionem, allel. Sanctus Thomas de Aquino, ſuper quatuor Euangeliſtis, ex Varijs eccleſię Sacris doctoribus, lectio prima. Poſtq̃ Euangeliſta Matheus (vt gloſa ait) retulit ordinẽ Dominicę paſsionis, & mortẽ: nunc agit de eiũs ſepultura, dicens. Cũ autẽ veſpere factũ eſſet, venit homo quidã diues ab Arimathia, nomine Ioſeph, qui & ipſe diſcipulus erat IESV. Vt autem Rhemigius ſuper Matheum ait, Arimathia ipſa eſt Ciuitas Samuelis, quæ ſita eſt in regione Chanamanea, iuxta Dieſpolim, quę ſecundum Hieronymum ſuper Marcum, interpretatur, deponens. De qua fuit Ioſeph, qui venit ad deponendũ corpus CHRISTI de Cruce. hic autem, teſte Rhemigio, ſecundum Seculi ſtatum, magnę fuit dignitatis, ſed multo maioris meriti apud Deum fuiſſe, laudatur, Si quidem iuſtus fuiſſe deſcribitur. Decebat quippe eum talem exiſtere, qui corpus Domini ſepeliret, quãtus per iuſtitiam meritorum dignus eſſet tali officio. Et ſecundum Bedam, ſuper Marcum. per nobili-

tatem potentiæ Secularis, facultatem poſſet obtinere mini-ſtrandi. Ideo dicitur ꝙ erat nobilis Decurio, expectãs re-gnum Dei. Decurio autem vocatur, quia ſit de ordine Cu-riæ, & officium Curię adminiſtraret. Nõ enim quilibet igno-tus, aut mediocris, ad Pręſidẽ Romanæ poteſtatis accedere poterat, & Crucifixi corpus impetrare. Vt autẽ in alio Euan-gelio ait Hieronymus. Ioſeph iſte Bouliutes appellatur, id eſt conſiliarius, ſiue vir magni conſilij, quia non acquieuit lu-dæorum prauo conſilio, de quo quidem putant primum Pſal-mum fuiſſe compoſitum. Beatus vir qui non abijt in cõſilio impiorum. Tu autem Domine. Reſp. Mulier ſapiens ope-rata eſt opere manuum ſuarum, digiti eius apprehenderunt fuſum, Sindonem fecit, & vendidit. Allel. Verſ. Hanc iuſtus Ioſeph ab Arimathia, mercatus eſt SINDONEM, quam fecit. Lectio ſecunda. Marcus, prouide in Euangelio ait Ioſeph autem mercatus eſt SINDONEM, & deponẽs eum inuoluit in SINDONE. Super quę Hieronymus, in Omelia ait, Pretioſum corpus, pretioſe ſepeliens, cum eſſet diſcipulus Domini, ſcie-bat qualiter corpus Domini honorari deberet. Idem vero ſu per Marcum: Ex ſimplici ſepultura Domini, Ambitio diuitũ condemnatur, qui nec in tumulis quidem poſſunt carere di-uitijs. Poſſumus autem iuxta intelligentiam ſpiritualem & hoc ſentire, ꝙ corpus Domini non auro, non gemmis, non ſe-rico, ſed linteamine puro obuoluendum ſit. quamq̃ & hoc ſi-gnificat, ꝙ ille in SINDONE munda inuoluit IESVM, qui pu-ra mente eum ſuſceperat. Vel aliter, ſecundum Remigium. quia Sindon lineus pannus eſt, linum autem ex terra pro-creatur, & cum magno labore ad candorẽ perducitur, quo deſignatur, qa corpus illius, quod ex terra, id eſt ex Virgine ſumptum eſt, per laborem paſsionis, peruenit ad candorem immortalitatis. Tu autem. Reſp. Noë nudatus iacuit, quod cum vidiſſet Cham, patrem deridens, nũciauit fratribus ſuis,

Sem,

Sem, & Iaffet, qui palio operuerunt eum. Allel. Verſ. Quem Iudęi nudauerunt, Ioſeph, & Nicodemus, in SINDONE munda inuoluerunt. Qui palio. Lectio III. Hinc autem (vt Rabanus ait) Eccleſię mos obtinuit, vt ſacrificiũ altaris, non in ſerico, neq; in panno tincto, ſed in licio terreno celebretur, vt a beato P.P. Siluestro legimus eſſe ſtatutũ. Secũdum autẽ Hilarium, Iuſticię Ioſeph Apoſtolorum habet ſpeciem, hic in munda SINDONE corpus inuoluit quidem, in linteo reperimus, de Cęlo ad Petrũ, vniuerſorum animantiũ genera ſub miſſa: ex quo intelligitur, ſub lintei illius nomine, conſepeliri CHRISTO Eccleſiã. Vt autem ait Origenes, non fortuito ſcriptum eſt, quoniam inuoluit corpus in SINDONE munda, & poſuit in monumento nouo, & aduoluit lapidem magnũ. quoniam omnia quę ſunt circa corpus IESV, munda ſunt, & noua, & omnia magna valde. Tu autem. Reſpon. Cecidit ſuper Petrum mentis exceſſus, & vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor inicijs ſubmitti de cœlo in terram, Allel. Verſ. In huius quippe lintei nomine, CHRISTO conſepelitur Eccleſia. Allel. Verſ. Gloria patri. Allel. In ſecundo nocturno, Antiphona, poſuit Moyſes velamen ſuper faciem ſuam. Milites vero velauerũt faciem CHRISTI, & conſpuentes colaphis eum ceciderunt. Allel. ps. Domini eſt terra. Antiphona. Samſon viros veſtibus ſpoliauit. Ioſeph vero ab Aramathia CHRISTVM in SINDONE munda inuoluit. Allel. ps. Dominus illuminatio. Antiphona. Tulit mulier velamen, & poſuit ſuper os putei. Ioſeph vero aduoluit ſaxum magnum ad oſtium monumenti. Allel. ps. Exaltabo te Deus. Verſ. Ioſeph & Nicodemus acceperunt corpus IESV. Allel. Reſp. Et ligauerunt illud linteis, cum aromatibus. Allel. Lectio 4. Sequitur in Euangelio Marci, & poſuit eum Ioſeph in monumento, quod erat exciſum in petra, & aduoluit lapidem ad oſtium monumenti.

Vnde

Vnde (ait Hieronymus) ſepultura CHRISTI, reſurgimus deceenſione eius ad Inferos, nos aſcendimus ad Cœlos huic enim (vt in libro Iudicum dicitur) inuenitur mel in ore Leonis mortui. Theophilus, vero vos admonet, dicẽs: incitemus in nos Ioſeph, recipientes CHRISTI corpus per vnitatem, & ponamus illud in monumento exciſo de petra, in anima, memorante, & non obliuiſcente Deum. illa enim anima ex petra exciſa eſt, id eſt, ex CHRISTO, quę continet firmitatem. Inuoluere etiam debemus ipſum in SINDONE, id eſt, in corpore puro ſuſcipere, SINDON namq; eſt corpus, quod eſt corporis indumentum; decet enim non ſolum puram animam corpus CHRISTI ſuſcipere, ſed in corpore puro. Inuoluere autem oportet, ſed non aperire, nam ſecretum clauſum eſt, & occultum. Tu autem. Reſp. Daniel leuauit oculos ſuos, & ecce vir vnus veſtibus lineis, & renes eius accincti. Allel. Verſ. Hunc Ioſeph & Nicodemus ligauerunt linteis, cum aromatibus, ſicut mos eſt Iudęis ſepelire. Et renes. Lectio v. Quia vero (vt ait Chriſoſtomus) breuitate temporis vrgebantur, nona enim hora, mortuo CHRISTO, deinde accedentibus ad Pilatum, & deponentibus CHRISTI corpus, veſpera imminebat, ideo poſuerunt eum in proximum monumentum: Vnde ſubditur, erat autẽ in loco vbi crucifixus eſt, hortus, & in horto monumentũ nouũ, in quo nõ qſquam poſitus fuerat, ꝙ Diuina diſpenſatione factum eſt, ne alterius alicuius qui cũ eo iaceret, exiſtimaretur reſurrectio facta eſſe: ſicut etiam (vt ait Auguſtinus) in MARIAE virginis vtero, nemo ante illum, nemo poſt illum ſuſceptus eſt. per hoc etiam (ſecundum Theophilum) quod nouum fuit ſepulchrum, datur intelligi, quod ꝑ CHRISTI ſepulturã, omnes innouamur, morte, corruptione deſtructa. Attende etiã eũ abundantiã ꝓ nobis ſuſcipere paupertatis, nã qui in vita domum non habuit, poſt mortem quoq; in alieno ſepulcro

pulcro

pulchro reconditur, & à Ioſeph operitur. Tu auté. Reſp. Sapientia ſtragulatam veſtem fecit ſibi, biſſus, & purpura veſtimentum eius, SINDONEM fecit, & vendidit, & angulum, tradidit Cananeo. Alleluia. Verſ. Ioſeph deponēs eum inuoluit SINDONE, & poſuit in monumento. Et angulū. Lectio vj. Poſtea ſequitur, ibi, ergo propter Paraſceuem Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, poſuerunt IESVM. Vbi Auguſtinus ait, acceleratum, vult intelligi ſepulturam, ac veſperaſceret, quando iam propter Paraſceuem, (quam cœnam Iudęi, Latini, conuiuium vocant,) facere aliquid non licebat. propinquum autem, (ſecundum Chriſoſtomum) fuit ſepulchrum, vt diſcipuli poſſent, cum facultate accedere, & cōſideratores fieri eorū, quę futura erant in reſurrectione, & non ſolum ipſos, ſed vt etiam inimici tunc teſtes ſepulturæ eſſent, cuſtodiētes ſepulchrum, & vt falſus oſtenderet is, qui erat de furto ſermo. Iuſtitiæ, autem Ioſeph, apud Bedam aptè, interpretatur per acceptionem boni operis: quo monemur, vt corpus Domini dignè percipere mereamur. Hinc Theophilus ait; tunc etiam quodammodo CHRISTVS apud auaros mortificatur in paupere famem patiente. Eſto ergo Ioſeph, tege CHRISTI nuditatem non ſemel, ſed in tuo tumulo ſpirituali conſiderando reconde, & cooperi, & miſce mirrham, & aloem amaricantia, conſiderando vocem illam, Ite maledicti in ignem æternū, quia nihil amarius exiſtimo. Tu auté. Reſp. Quis eſt iſte qui venit de Edon, tinctis veſtibus de Boſra, ſicut calcantium in torculari? Iſte formoſus in ſtola ſua, gradiens in multitudine virtutis ſuæ. Alleluia. Verſ. Milites exuerunt illum purpura, quem Ioſeph, & Nicodemus ſepelierunt in SINDONE munda. Iſte formoſus. Gloria patri. Allel. In tertio nocturno, Antiphona, Apprehenderunt, Philiſtini Sanſon, & vinctum catenis clauſerunt in carcere, Quem Ioſeph & Nicodemus ligauerunt linteis, & poſuerunt in

monumento. Alleluia. Pſal. Deus in nomine. Antiphona, Rex Babilonis Sedechiam regem uinxit compedibus, & poſuit in domo carceris. Pilatus autem ait, Ite cuſtodite ſicut ſcitis. Alleluia. Pſal. Notus in Iudæa Deus. Antiphona, Miſſus eſt Hieremias cęſus in carcerem. Abientes autem principes Sacerdotum, miſerunt, ſepulchrum ſignãtes cum cuſtodibus. Allel. ps. Domine Deus ſalutis. Verſ. Ioſeph accepto corpore inuoluit illud in SINDONE. Alleluia. Reſp. Et poſuit illud in monumento ſuo nouo, quod exciderat in petra. Alleluia. Lectio vij. Secundum Ioannem. In illo tempore. Rogauit Pilatũ Ioſeph ab Arimathia, eo quòd eſſet diſcipulus IESV, occultus autem propter metum Iudæorum, vt tolleretur corpus IESV, & permiſit Pilatus. & reliqua. Expoſitio Euãgelij ex varijs Eccleſię ſacris Doctoribus. Vt enim Chriſoſtomus in Omelia ait, Exiſtimans Ioſeph extinctum eſſe Iudæorum furorem, CHRISTO crucifixo, cum fiducia acceſsit ad Pilatũ, vt deponendum funus procuraret, eo quod eſſet diſcipulus IESV, non ex duodecim, ſed ex ſeptuaginta. ſed quomodo nullus ex duodecim, & ſi timorem Iudæorum quis pro cauſa aſſumpſerit, hic eodem detinebatur timore, vnde dicitur, occultus autem propter timorem Iudæorum. Vt autem Græcus ſuper Lucam, fuerat quandoq; Ioſeph occultus CHRISTI diſcipulus. denique vinculum timoris rumpens feruentior factus, Dominicum corpus, turpiter pendens, à ligno depoſuit, comparans pretioſam margaritam, verborum modeſtia. Et ſecundum Marcum, Audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus IESV. ſuper quo Theophilus ait. Audet auſum laudabilem, non enim excogitauit a diuitijs decidam, & expellar à Iudęis, ſi corpus petam eius, qui eſt blaſphemus condemnatus. hinc & in Omelia Hieronymus. Inſpice huius viri fortitudinem, in mortis enim periculum ſe tradidit, inimicitias omnes aſſumens, propter beneuolentiam CHRISTI.

 & non

& non ſolùm au dèt corpus CHRISTI petere, ſed & ſepelire: vnde ſequitur, & accepit corpus IESV, & inuoluit eũ in SINDONE munda. Auguſtinus verò de concordantia euangeliſtarum ait, In extremo illo officio funeri exhibendo, minus curauit de Iudæis, quamuis ſoleret in Domino audiẽdo, eorũ inimicitias deuitare. Hinc Beda in Omelia ait, ſedata quacunque Iudæorum ſæuitia, eo quòd ſe aduerſus CHRISTVM præualuiſſe gaudebant, corpus CHRISTI petijt Ioſeph, quoniam non videbatur cauſa diſcipulatus, ſed pietatis veniſſe, vt funeris officium impẽderet, quòd homines nõ ſolum bonis, ſed etiam malis ſolent impendere. Tu autem Domine. Reſp. Videntes Ioſeph fratres eius, nudauerunt eum tunica talari, & polluta, quam in ſanguine hœdi tinxerũt, miſerũtq; eum in ciſternã. Alleluia. Reſp. Erat autem tunica inconſutilis deſuper, contexta per totum. Miſeruntq;. Lectio viij. adiungitur autem ipſi Ioſeph, ſecundum Bedam, Nicodemus; vnde ſequitur, venit autem & Nicodemus, qui venerat ad IESVM nocte primum, ferens mixturam mirrhę & aloes, quaſi libras centum. Vbi Auguſtinus ait, non ita diſtinguendum eſt, vt dicamus primùm ferens mixturam mirrhę, ſed vt quod dictũm eſt primum, ad ſuperiorem ſenſum pertineat. venerat enim ad IESVM Nicodemus nocte primum: quòd idem Ioannes narrauit in prioribus Euangelij ſui partibus, hoc ergo intelligendum ad IESVM, non tunc ſolum, ſed tunc primum veniſſe Nicodemum, veniſſe autem poſtea vt fieret audiendo diſcipulus: fuerunt autẽ pigmenta, quę maximè ad corpus apta ſunt, quæ plurimũ cõſeruare ſolent & nõ pmittere cito ſubijci corruptioni. adhuc enim vt de nudo homine diſponebãt, ſed tamen nullam dilectionem demonſtrabant. Tu autem. Reſp. Dauid accinctus Ephor lineo obtulit holocauſta corã Domino, & pacifica quem Micol filia Saul humilitatẽ proſpiciens deſpexit. Allel. Verſ. Prætereuntes blaſphemabant eũ,

mouentes capita ſua;quem Micol. Lectio 8. Sequitur autem vt Euangeliſta, ait, Acceperunt ergo corpus Iesv, & ligauerunt eum linteis, ſicut mos eſt Iudęis ſepelire. Super quo Auguſtinus ait, Euangeliſta admonuit in huiuſmodi officijs, quæ mortuis exhibētur, morem cuiuſcunque gentis eſſe ſeruandum: erat autem illius gentis conſuetudo vt corpora mortuorum varijs aromatibus condirentur, vt diutius ſeruarentur illęſa: hinc idem, de concordantia Euangeliſtarum ait, neque autem hîc Ioannes alijs repugnat, neque enim illi qui Nicodemum tacuerunt, affirmauerunt à ſolo Ioſeph Dominum ſepultum, quāmuis ſolius commemorationem fecerūt. aut quia illa vna Sindone à Ioſeph inuolutum dixerunt, propterea prohibuerunt intelligi, & alia lintea potuiſſe afferri à Nicodemo, & ſuperaddi, vt verum narret Ioannes, quòd nō vno linteo, ſed linteis inuolutus ſit, quamuis & præter Sudarium, quod capiti adhibebatur, & inſtitas fuiſſe q̃bus corpus totū alligatū eſſet, & quia omnia de lino erant, etiā q̃d vere Sindon ibi fuit, veraciſſimè dici potuit: ligauerunt linteis, lintea quippe generaliter dicuntur, quæ linó texuntur. Tu autem. Reſp. Ingreſſus Aaron tabernaculum, vt olocauſta offerret ſuper altare Domini, pro peccatis filiorum Iſrael. tunica linea indutus eſt. Allel. Verſ. Christvs Sacerdos in ęternum, ſecundum ordinem Melchiſedech. Tunica linea. Verſ. Gloria patri. Alleluia. Te Deum laudamus. Verſ. Tuam ſanctam Sindonem adoramus Domine. Alleluia. Reſpon. tuam glorioſam recolimus paſſionem. Alleluia. In laudibus. Antiphona. Adſunt honeſtę Sindonis læta ſolennia, pulſu Pſalterij plaudat Eccleſia. Alleluia. Pſal. Dominus regnauit, Antiphona. in Helię pallio, & Sāſonis ſpolio, sindon demōſtratur, Allel. p̃s. Iubilate. Antipho. Biſſi ſtola ſcinditur, Christvs lino tegitur, ſepulchro locat̃. Alleluia. Pſal. Deus Deus meus. Antiphona. Aurum latet occultatū, ſidus iacet obumbra-

bratum, granum tegit palea. Alleluia. Pſalm. Benedicite. Antiphona. Veſte nudum crucifigunt Iudæi, quem ſepeliunt Ioſeph & Nicodemus. Alleluia. Pſalmus. Laudate Dominum de cœlis. Capitulum. Acceperunt Ioſeph. Hymnus: Hymnum nouæ lętitię, dulci productum cantico, chorus depromat hodie linteo Dominico. Petra in petra latuit, vermis fuit & non homo, leo proſtratus iacuit, CHRISTVS repoſtus in humo, concha plena aromathum, teſta nardi concaſſata, latet Sidus obumbratum, margarita concultata, granum mundum à palea, corpus iacet examine, vellus ſiccum in area, cadit Deus pro homine. Tempore Paſchali. Quæſumus. Tempore Aſcenſionis. Tu eſto. Verſ. Introiuit Petrus in monumentum, & vidit linteamina poſita, Alleluia, Alleluia. Reſp. Et Sudarium q́ fuerat ſuper caput eius, Alleluia, Allel. Ad Benedictus. Antiphona. Heliſeus in ſepulchro mortuũ ſuſcitauit, CHRISTVS ſua morte hominem à peccati morte liberauit, Alleluia. Pſal. Benedictus Deus Deus Iſrael. Oratio, vt in veſperis. Ad primam, Antiphona. Adſunt honeſtę SINDONIS. Ad Tertiam, Sextam, & Nonam, Antiphonę. Laudum. Ad Tertiam, Capitulum, Acceperunt Ioſeph. Reſp. Tuam ſanctam SINDONEM adoramus Domine, Alleluia, Allel. Verſ. Tuã glorioſam recolimus paſsionẽ. Reſp. Alleluia, Allel. Verſ. Gloria patri. Reſp. Tuam ſanctam. Verſ. Ioſeph & Nicodemus acceperunt corpus IESV, Alleluia. Reſp. Et ligauerunt illud linteis cum aromatibus, Alleluia. Ad Sextam. Capitulum. Accepto corpore, Ioſeph inuoluit illud in SINDONE munda, & poſuit illud in monumento ſuo nouo, quòd exciderat in petra. Deo gratias. Reſpon. Ioſeph & Nicodemus acceperunt corpus IESV. Alleluia, Alleluia. Verſ. Et ligauerũt illud cum aromatibus. Reſp. Allel. allel. Verſ. Gloria patri. Reſ. Ioſeph. & Ad Nonã. Capitulum. Ioſeph autem mercatus eſt SINDONEM, & deponens eum inuoluit SINDONE, & poſuit eum

in monumento, quod exciſum erat in petra. Deo gr͂as. Reſp. Ioſeph accepto corpore inuoluit illud in SINDONE munda, Alleluia, Alle. Verſ. Et poſuit in monumento ſuo nouo, quod exciderat in petra. Reſp. Alleluia. Verſ. Gloria patri. Reſp. Ioſeph accepto. Verſ. Introiuit Petrus in monumentum, & vidit linteamina poſita. Allel. Reſp. Et SVDARIVM quod fuerat ſuper caput eius, Alle. Ad Veſp. Antiphonę laudum, Pſalmi, & Hymnus, vt in primis Veſperis. Ad Magnif. Antipho. Cum mortuus fuerit Sacerdos magnus, tẽpore illo reuertet fugitiuus, & ingredietur Ciuitatẽ, & domũ ſuã, de qua fugerat. Allel. p̃s. Magnificat. Oratio. Om̃ps ſempiterne Deus. Miſſa ſãctę SINDONIS. Introitus. Reſpice Domine de excelſo in faciem CHRISTI tui, ſancto velatam SVDARIO, & non recedant ab oculis cicatrices eius in perpetuum: qui ſibi obediens factus eſt vſque ad mortem. Verſ. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Verſ. Gloria patri. Oratio. Omnipotẽs ſempiterne Deus. vt ſupra. Quinta Lectio, libri Geneſis: In diebus illis, tulerũt tunicam Ioſeph fratres eius, & in ſanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt, mittentes qui ferrent eam ad patrem, & dicerent, hanc inuenimus, vide vtrum tunica filij tui ſit, an non? quam cum agnouiſſet pater, tunica filij mei eſt, fera peſsima comedit eum, beſtia deuorauit Ioſeph, ſciſsis veſtibus, indutus eſt cilicio, lugens filium multo tempore, congregatiſque cunctis liberis eius, vt dilinirent dolorem patris, noluit conſolationem accipere, deſcendam ad filium meum lugens in Infernum. Reſp. Mulier ſapiens SINDONEM fecit, & vendidit, quam Ioſeph ab Arimathia mercatus eſt. Verſ. Venit Nicodemus cum aromatibus mirrhæ, & aloes, & ſanctum ſancto recluſerunt ſepulchro. Alleluia. Verſ. Adoramus in nomine tuo CHRISTE, tuæ victorioſæ crucis vexillum, tuum diadema ſpineum, tuam ſanctam SINDONEM, tuos ruben-

tes ſanguine clauos,ac tuo ſacro lateri immerſam lanceam. Tempore Paſchali. Alleluia. Verſ. Surrexit CHRISTVS de ſepulchro,derelicto Sudario,qui pro nobis pepēdit in ligno. Tempore Aſcenſionis, Alleluia. Aſcendens CHRISTVS tractus. In Septuageſima. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas Inferi. Verſ. Quæſiui reſiduum annorum meorum, dixi nō videbo Dominum Deum in terra viuentiū. Verſ. Non aſpiciam hominem vltra,& habitatorem quietis. Verſ. Generatio mea ablata eſt, & conuoluta eſt à me, quaſi tabernaculum paſtorum. Verſ. Præciſa eſt velut à texente vita mea,dum adhuc ordirer,ſuccidit me,de mane vſque ad veſperam finies me. Verſ. Sperabam vſque ad mane, quaſi leo ſic contriuit omnia oſſa mea. Verſ. de mane vſque ad veſperam finies me. Sicut pullus hirundinis,ſic clamabam,meditabar vt columba. Proſa. Plaudat cœli Ierarchia, noua ſonet harmonia,pulſa millenario,hinc cōcordet in hac via,noſtri chori melodia,pro ſacro linteamine. Ioſeph fratres deueſtitum,vendunt, mittunt in Aegyptum, pro ſomnij crimine, luget Iacob deuoratum, cernens Ioſeph veſtimentum tinctum hœdi ſanguine, in Helliȩ pallio,& Sanſonis ſpolió, SINDON prȩmonſtratur. Biſsi ſtola cingitur, CHRISTVS lino tegitur,ſepulchro locatur. Exit cibus de edente,fauus mellis de iacente,& dulcedo de forti. Rahab ſub lino abſcondit, quem virgo pannis inuoluit, CHRISTVM tradendum morti:tegunt patrem Sem, & Iafet, quem Cham ridet, dum ſic iacet. condat Noë racemus. veſte nudum crucifigunt, Iudæi quem ſepeliunt Ioſeph & Nicodemus, SINDON per quam gaudia fœlix iam Eccleſia ſumens exaltatur:montem nubes operit,Deum SINDON contegit,homo ſublimatur. Aurum latet occultatum,ſidus iacet obumbratum, granum tegit palea. Radix CHRISTVS dum marceſsit, ramus homo tunc vireſcit,ſalua Dei Idea:Gaude fȩlix Sabaudia,Gaude tota Eccleſia,nouȩ laudis gloria. Artus fracti ſolidantur, ȩgri currūt,

& cu-

& curantur, virtutum frequentia. Rea pete ſuffragia, clama voca auxilia Plebs nimis egena. ergo laudes ꝑ linteo Christi demus veſtigio, idque voce plena. Tua morte ſuſcitatos, bone Iesv, & redẽptos, prece ſerua ſedula. Apud thronũ Dei patris, cum precibus tuæ Matris, commenda per ſęcula. Amen. Euangelium ſecundum Ioannem. In illo tempore rogauit Pilatum Ioſeph ab Arimathia, eo quod eſſet diſcipulus Iesv, occultus ꝑpter metum Iudæorum, vt tolleret corpus Iesv, & permiſit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus Iesv. venit autem & Nicodemus, qui venerat ad Iesvm nocte primũ, ferens mixturam mirrhę, & aloes quaſi libras centum, acceperunt ergo corpus Iesv, & ligauerunt eum linteis cum aromatibus, ſicut mos eſt Iudæis ſepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus eſt, hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondum quiſquã poſitus fuerat, ibi ergo propter Paraſceuem Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, poſuerunt Iesvm. Offertorium. Ingreſſus Aaron tabernaculum, vt holocauſtum offerret ſuper altare Domini, pro peccatis filiorum Iſrael, tunica linea indutus eſt. Tuã clementiã inuocantibus Domine. Pręfatio. qui ſalutem. Secreta. Accepta tibi ſunto Domine, virtute ſanctę Sindonis hęc munera, cui ꝑ mundi ſalute, accepta extitit filij tui paſsio glorioſa, ꝑ eũdẽ Dominũ noſtrũ. Cõio. Accepto corpore Ioſeph inuoluit in Sindone mũda, & poſuit in monumẽto ſuo nouo, ꝙ exciderat in petra. Poſt cõi. Satiaſti Domine in via familiã tuã muneribus ſacris: quęſumus vt ꝑ virtutẽ ſanctę Sindonis, facie tua in Patria nos ſatiare digneris. Per dñm noſtrũ. Deo gr̃as. Nulli ergo &c. hãc noſtrę approbationis, cõfirmationis, cõmunitionis, ſuppletionis, ſtatuti, & ordinationis paginã infringere. &c. Si q̃s autẽ attentare præſumpſerit indignationẽ Dei omnipotẽtis &c. *Dat. Romę apud Sanctum Petrum, anno Domini* M. D. VI. *vij. Kalen. Maij, Pontificatus noſtri anno tertio.*

Impendente Bulla plumbea.

FRANCISCI ADORNII
GENVENSIS, SOCIETATIS IESVITARVM.

Epiſtola qua Peregrinatio

AB ILLVSTRISSIMO CARDINALI Sanctæ Praxedis ſuſcepta exponitur, Cùm ad inuiſendum ſacrum Linteum Auguſtam Taurinorum ſe contulit.

E' COMMVNI ITALICO IN LATINVM A IO. ANTONIO GVARNERIO CANONICO *Bergomenſi conuerſa.*

QVOD mihi exploratum erat, Venerande Pater, pro tuo ſummo in Carolum Borromeum Cardinalem S. Praxedis ſtudio, & ſingulari obſeruantia, tibi non ſolùm pergratum & periucundum futurum, ſi quæ is in peregrinatione geſsiſſet, cùm ſe Auguſtam Taurinorum ad inuiſendum ſacrum Linteum contulit, cognouiſſes; ſed etiam lętos & vberes fructus ex ea re capturum, occaſionemq; habiturum, qua alijs plurimis eandem vtilitatem, & lętitiam impertire poſſes; foreq; intelligebam, vt hæc omnia ad Dei laudem & gloriam reuocarétur: ommittendum non putaui, quin, quantum meminiſſe poſſem, rem omnem, vt geſta erat, ordine perſcriberem. Allobrogum Ducibus claritate generis antiqui, vetuſtæq; fama gentis Sabaudę, & magnitudine imperij, quo magnam Galliæ, & non exiguam partem Italiæ ad hoc vſq; tempus obtinuerunt, nobiliſsimis, ſingulare hoc pietatis Inſigne, & ampliſsimus Theſaurus, ſacri Lintei, in quo Dominum no-

ſtrum Ieſum Chriſtum inuolutum ſepultum fuiſſe Euangeliſtę tradunt, nonnullis ab hinc ſeculis partus eſt. Incredibili quadam ratione, & omnium iudicio admirabili Seruatoris noſtri imaginem expreſſam in eo licet intueri: quæ partim auguſtiſsimo ſanguine figuratur; partim quantùm licet conijcere, prętioſiſsimis vnguentis; quibus Dominus noſter, prius quàm humaretur, vnctus eſt. pars corporis prior & poſterior mirabiliter diſcernuntur. quamuis autem forma totius rei expleta, perfectaq; integris lineamentis non definiatur: tamen ſingulæ corporis partes membrorum figura, optimè dijudicantur: loca vbi corona ex ſpinis intexta, vbi vulnus lateri inflictum, pręcipueq; vbi manus clauis confixæ hæſerint, diſtinguntur. Dictu mirabile eſt, quæ commotio intimorum ſenſuum, cùm ſacram & diuinam illam effigiem intueremur, nos occupauerit. præ pietate & religioſo, quo compūgebamur, animi ſtudio, lachrymę contineri vix poterant. Familiam Luſignanam regnum Cyprium & Hieroſolymitanū multos quondam annos obtinuiſſe memorię proditum eſt. ex ea Carolotta orta poſtrema in Cypro regnauit. hæc Ludouico alterius Ludouici filio Allobrogū, quos Sabaudienſes appellāt, Duci in matrimonium collocata, familiā hanc: & Gazę regiæ & regni Cyprij reliquit hęredem. hinc in inclytam hanc domum pręclariſsimum & ſacrum hoc monumentū perueniſſe ſuperiores Duces à ſuis accepere, & eius rei memoriam per manus traditam, poſteritati reliquere. nonnulli etiam inſulam Rhodum à Turcis maxima multitudine circumſeſſam vehementiſsimeq; oppugnatam Amadeum Allobrogum Comitem ſummis obſidionis periculis eripuiſſe, & conſeruaſſe ferunt: ob eamq; cauſam cum cruce alba, qua ille ſua ipſius inſignia exornauit, tum ſacro Linteo à ſummo equitum Hieroſolymitanorum Magiſtro, qui animum memorem & gratum in

be-

benemerentem prǫſtare ſtuduit,donatum fuiſſe. Multi prǫterea Summi Pontifices literis hoc eſſe prǫclarũ & diuinum illud Linteum,de quo ſupra diximus,teſtati ſunt. in ijs Xiſtus iiij. qui theologiǫ ſcientia floruit,in opuſculo,quod de corpore & ſanguine Chriſti confecit,hoc eſſe verum illud Linteum,in quo ſanguinis veri veſtigia,& ſigna,immo ſanguis ipſe extaret,commemorat. Primus Epiſcopus Cabiloneſis, qui cxxx. ante annis loca,quibus ſanctorum corpora,& variǫ reliquiǫ continẽtur,perſecutus eſt,huius ſanctiſsimi Lintei prǫcipuam mentionem facit. Plurima quoq; miracula,ſacri Lintei vim,nobilitatemq́; declarant,quǫ grauiſsimis,certiſsimisq́; monumentis teſtata, & Chamberij, & Auguſtǫ Taurinorum in publicas tabulas relata paſsim celebrantur. in ijs illud inſigne memorandumq́; viſum eſt:nam cùm quadraginta, aut quinquaginta ab hinc annis,incendium in ſacello,vbi ſacrum Linteum ſitum erat,caſu ortum eſſet;ſicq́; omnia ignis abſumpſiſſet,vt non ſolum cætera flammis,ruinisq́; ǫquarentur,ſed lapides ipſi in calcem redigerentur; atq; capſula ipſa in qua Linteum collocatum erat, flagrans canderet: Lintei quidem nonnullǫ exiguæ partes incendio ſunt deformatæ; ſed cùm ad Seruatoris figuram ignis peruenit,veluti reſtinctus conſtitit,integraq́; imago, vt adhuc videmus,remanſit,& incorrupta: ſummo in honore,& magna in veneratione ſacrum Linteum habitum eſt,tum, cùm Galli & Allobroges à nefarijs & fallacibus hǫreticorum doctrinis auerſi, nihil de antiqua pietate & religione remiſerant: tum certis & ſtatis diebus Linteum ſpectandum promebatur,atque ex prouincijs,oppidis,vicis, & agris magni concurſus venerãdi eius cauſa fiebant. has inclytas reliquias fama nobilitatas,ſummus ille Galliæ Rex Franciſcus primus viſendas putauit; Lugdunoq́; profectus pedibus Chamberium petijt: templumq́; piè & religiosè ingreſſus, ſacrum

Linteum veneratus eſt. Eadem pietate & religione prędi-tus Carolus regnantis nunc Ducis pater, cum duodecim virorum comitatu Auguſta Taurinorum Chamberiacum oppidum, hoc exemplo memorabili, quod quatridui viam aberat, pedibus iter fecit, vt ſacrum Linteum venerabundus inuiſeret. Vnde Cardinali huius peregrinationis occaſio ſit oblata, altius ordiemur. Erat Emanuel Philibertus Allobrogum Dux, bellicis laudibus, & iuſtitiæ, pietatiſq; gloria inſignis. ceperat hunc admiratio Cardinalis ſanctæ Praxedis ex fama rerum, ſanctè, pieq; geſtarum; magnoq; deſiderio fruendæ eius ſuauiſsimę conſuetudinis tenebatur: & vt familiares cum eo de ſummis rebus conferre ſermones liceret, exoptabat. de ratione explendæ huius ſitis deliberati Duci de aliquorum conſilio optimum viſum eſt curare, vt ſacrum Linteum, cuius inuiſendi ſtudio Cardinalem ardere acceperat, Chamberiaco Auguſtam Taurinorū transferretur, vbi tranſportatum eſt. Cardinalis ſe ad id inuiſendum comparuit: tempuſq; in ante v. idus Septēbris, die feſto ortus Diuæ Virginis celebrato, itineri faciundo conſtitutum eſt. conſilio Cardinalis ad Emanuelem Ducem perlato, Franciſcum Linum, qui eſt à ſecretis, quiq; eundem locum apud Cardinalē tenuerat, eiusq; ſpectata fides, & ſingularis prudentia Cardinali magno vſui fuerat, miſit, qui à Cardinale peteret, vt hac profectione ſuperſederet, quoad Heluetiorum Legatos dimiſiſſet; ſeq; ꝓpediem de tēporis opportunitate Cardinalem certiorem facturum pollicitus eſt. ea re à Cardinali comprobata, non multo poſt Franciſcus Linus cum mandatis de inuitando Cardinali Mediolanum reuerſus eſt. dies profectioni in ante nonas Octobris dicitur, anno à Chriſto nato 1578. ordo & modus, qui in obeunda peregrinatione adhibendus cenſebatur, præſcribitē. Decernitur primùm, vt decima hora è lectulis ſurgeretur: per vnius horæ & di-

midiæ ſpacium corporum commodis inſeruiretur. Miſſę ſacrum à ſacerdotibus peragéretur: à reliquis ſalutaris Euchariſtia; quæ de manu Cardinalis tradenda erat, ſumeretur: prima & tertia recitarentur: poſt inita viæ preces, quæ ab iter facientibus ex Breuiarij inſtituto fieri ſolent, pronunciarentur: deindę, vt ritè & piè per duas horas ſpiritu orarétur; intimum & flagrans ſtudium adhiberetur; reliquum temporis, quo iter faciebant, roſarij pronuntiatione conſumeretur. id in duos choros diuiſi aptè & concinnè pręſtarent. ab aliquibus myſterij verſibus, qui cum denario ſalutationis angelicę numero, & diei tempore congruerent, ex ſodalitate aliquis initium duceret: & vt vt ij verſus ab omnibus exaudirentur, vnus pręgredientibus, alter ſubſequentibus illos repéteret. ijs perceptis omnes veluti ex compoſito ad meditandum idem myſterium mentem appellerent. orationem dominicam quiſpiam altiori voce ordiretur, eamq; perfectè & dilucidè pronuntiaret: cùm is dicendi finem feciſſet, qui proximum teneret locum, idem officium exequeretr. idem à pręgredientibus & ſubſequentibus gereretur. quod etiam in recitanda ſalutatione angelica ſeruaretur. ſi quid temporis ſupereſſet, antequàm ad hoſpitium perueniretur, quod rarò accidit, propterea quòd plurimum temporis in pronunciando roſario poneretur: id vel huiuſmodi, vel alijs obſecrationibus, vel pſalmis dicendis traduceretur; & ad ſingulos verſus breuis aliqua explicatio adhiberet. cùm ad hoſpitium ventum eſſet, ad templum, quod Principem locum teneret, recta pergerent. ibi ſexta & nona recitarentur. qui Romano ſeorſùm ab illis, qui Ambroſiano ritu ſtatas officij preces perſoluebant, id munus præſtarent. recreati cibo, qui ſemper ex ijs, quibus quadrageſimę tempore veſcimur, inſtrueretur, ad templum redirent; ſtatæ preces veſpertinę fierent; poſt iter rurſus ingre-

gre-

grederentur: duę horę in meditationibus, & recitandis ſeptem pſalmis, & alijs precationibus, ea qua ſupra diſtinximus ratione, ponerentur. cùm ad diuerſorium acceſsiſſent, ad primariam ędem viam flecterent. ibi perſolutis cõpletorij precibus, ſe omnes ad diuerſorium reciperent. poſtquàm ſe quiſque ex labore refeciſſet, corporisq; neceſsitati conſuluiſſet, cibumq; cepiſſet, eorum, quę in itinere meditati erant, quibuſq; orando & contemplando ſe quiſque oblectaſſet, argumenta conferrent. eo colloquio abſoluto, quę poſtero die contemplanda erant, proponerentur. inde cum ſuam quiſque conſcientiam excuſsiſſet, tum aqua benedicta aſperſus ſe inſuper Cardinalis benedictione muniſſet, cubitum diſcederet. tres ſententię, in quibus prima die mente ac ſpiritu verſati ſunt, ijs euangelij locis continetur, quibus

Mat.4. domini noſtri IESV CHRISTI peregrinatio maxime explicatur. ex ijs prima ſic incipit: Et circuibat IESVS totam Galileam docens in ſynagogis eorum, & prędicans Euangelium regni, & ſanans omnem languorem, & omnem in-

Ioan.4. firmitatem in populo. Altera habebat: Ieſus autem fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fontem: tertia: Erãt autem

Mat.10. in via aſcendentes Hieroſolymã, & præcedebat illos IESVS, & ſtupebant, & ſequentes timebant. Altera die, de Apoſtolorum peregrinatione in meditationibus agitatum eſt. hæc itidem ex tribus Euangelij ſententijs conſtabant, quarum

Mat.10. prima erat: Euntes autem prędicate dicentes, quia appropinquabit regnum cœlorum. Altera Apoſtolorum partitionem amplectebatur; cùm Apoſtoli in plures partes diſtributi, in diuerſas orbis terrarum prouincias, ex vetere Eccle-

Actuum Apoſtol. 13. ſię traditione bini miſsi ſunt. Tertia diui Pauli peregrinatio commemorabatur, quę inquit: Miniſtrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus dixit illis Spirituſſanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam, in opus ad quod aſſumpſi

eos.

eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponenteſq; eis manus dimiſerunt illos. & ipſi quidem miſsi à Spiritu ſancto, abierunt Seleuciam; & inde nauigauerunt Cyprum: & cum veniſſent Salaminam, prædicabant verbum Dei in ſynagogis Iudæorum. Tertię diei meditationibus vitam noſtram, continentem eſſe peregrinationem demonſtrabatur, quarum prima ſententia erat: egredere de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtrauero tibi. Itē illud Pauli habebat: Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis repromiſsionibus, ſed à longe eas aſpicientes, & ſalutantes, & confitentes, quia peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram: qui enim, & reliqua. altera illum pſalmi trigeſimi octaui verſiculum continebat: quoniam aduena ego ſum apud te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei. tertia, illa verba D. Petri, quæ in ſecunda canonica præſcripta ſunt, contemplabamur: obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinere à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam. Poſtremi diei meditationibus ad rationem venerandi ſacri Lintei nos ipſos comparabamus; hæq; more & inſtituto noſtro, ad triplicem tractationem redigebantur. primum quodnam cultus genus auguſtiſsimo illi monumento adhibendum eſſet, commentati ſumus. huic & propter contactum ſanctiſsimi corporis, & quòd precioſiſsimi cruoris reliquiæ in eo impreſſæ eſſent, ſupremus cultus, quem latriam appellant, conſenſu omnium deberi viſus eſt. cùm vero cauſa noſtra, in ſacro Linteo illa imago expreſſa eſſet, vt diuini erga nos amoris ſempiternum monumentum extaret; illud ſecundo cogitaremus Dominum noſtrum multo magis optare videri, vt in animarum noſtrarum cordibus, eius diuinitatis forma effingeretur: præſertim cùm illam imaginem ad hanc referri certò ſciremus. cumque toties ſanctiſsima Euchariſtia nobis adminiſtraretur: dominumq; noſtrum in

Gen. 12.

Heb. 11.

Cap. 2.

animam noſtram tanquam in Linteum acciperemus; culpa noſtra fieri putaremus, ꝙ viua & expreſſa imago cruciatus & mortis eius in nobis non relinqueretur. tertiò conſiderabamus, quid & pro ſe, & pro quibus ſupplicandum eſſet, peteremus. Plurimi erant, qui huius peregrinationis ſtudio traherentur. quatuordecim, quos ſecum adduceret, ſibi delegit. ex familiaribus vndecim aſciuit. in hunc numerum tres ædis cathedralis Canonici, Ludouicus Moneta, vnus ex ſeminarij Clericis, duo ex ſodalitate noſtra aſcripti ſunt. Franciſcus Linus, qui iccirco ab Allobrogum Duce miſſus fuerat, vt Cardinalis commodis inſeruiret, eumque proſequeretur, vnà nobiſcum ſemper affuit. Pridie quàm diſceſſuri eſſemus, qui erat dies dominicus nonis Octobris, poſt domeſticas & quotidianas preces, omnibus Peregrinis, familiaribusq; vnum in locum coactis, ex ſocijs vnus breui ſed graui & vehementi ſermone, quò peregrinatio illa referēda eſſet, explicauit. duos enim ad fines eorum laborem potiſsimum ſpectare docuit, pietatem nimirum & pœnitentiam: quarum altera ſacri Lintei piam & ſanctam venerationem, altera acrem & intimum dolorem, & peccatorum deteſtationem poſtularet. omnem curam, mentem, cogitationemq; adhibendam eſſe monuit, vt ijs finibus omnia eorum dicta & facta reſponderent. Hac oratione habita & accepta à Cardinali benedictione conuentus dimiſſus eſt. poſtero die omnes diluculo habitu peregrinantibus decoro ornati Cardinali prꝺſtò fuere. ſtatim res diuina à ſacerdotibus peracta eſt; à reliquis de Cardinalis manu, vt prꝺceptum erat, Euchariſtia ſumpta. Poſt Miſſæ ſacrum Cardinalis Pontificio ornatu inſignis ex pontificalis præſcripto cum Peregrinis tum eorum baculis benedictionem impertitus eſt; ijsq; verbis, quæ ſacerdotali continentur, vſus ſuum cuique baculum diſtribuit. is ritus quòd ex ſolenni & ſanctiſsima cærimonia,

preci-

precibuſq; pietatis plenis conſtat, plurimum religionis in omnium mentibus excitauit. omnibus rebus ſanctè adminiſtratis, viam quæ Auguſtam Taurinorum ferebat, hoc ordine ingreſsi ſunt. Antecedebant peregrini: Eccleſiæ Cathedralis Canonici, reliquiq; ſacerdotes ſubſequebantur; pſalmoſq; graduales decantabant. cùm ad portam Vercellinam conſtitiſſent, Cardinalis depoſito ſolenni habitu breuiorem veſtem puniceam, quæ ad medium vſq; crus pertingebat, & veſtem lineam, quam Rochetum appellant, ſibi retinuit, baculumq; ſumpſit. hoc habitu amictus, ſingulos Canonicos ſumma cum charitate complexus eſt, & pacis oſculum dedit. itidem Canonici inter ſe complexi, inſpectante populi magna frequentia, quæ, proficiſcentes comitabatur, non ſine lacrymis digreſsi ſunt. Prima die circiter meridiem Sidrianum, quod paſſuum millia decem Mediolano aberat, peruenimus. apud parochum diuerſati ſumus. ſtatim horæ & Litaniȩ recitatȩ ſunt. inde recreati cibo, Trecas contendimus. is vicus frequens & copioſus eſt. quòd vero de nocte eo ventum eſt, Cuſtos Franciſcani cœnobij, quod ab ijs, quos Zocolantes appellant, colitur, cum cœnobij patribus, & loci primoribus ad mille paſſus obuiam ita prodijt, vt nihil potuerit fieri honoratius. cùm propius vicum acceſsiſſemus, multitudo, quȩ luminum magnã vim prȩferret, ſeſe effudit: magnam pietatem incolȩ omnes præ ſe tulerunt. luminibus, quæ ad feneſtras in viam verſas, & ad fores protulerant, omnia collucebant. multitudo, pars procurrit in viam ad conſpiciendos peregrinos, pars ad ædem, quò Cardinalis iter flexerat, proficiſci maturat. matres non ſolùm paruos liberos ſecum trahunt, ſed lactantes illuc rapiunt, vt à Cardinali benedictionem conſequantur. more inſtitutoq; noſtro, in primaria æde factis precibus, Franciſcanum cœnobium, vbi inſtructum erat hoſpitium,

K adi-

adiuimus: tum Cardinalis non accubuit, ſed dum alij cœnarent, ipſe lectoris officio, ſumma cum omnium admiratione, eorumq́; pręcipuè, qui illi aſsiſtebāt, functus eſt; cùm ad cęnæ finem huic muneri alius ſucceſsiſſet, ipſe comeſo pomo, vnico vini poculo contentus fuit. Poſtridie cùm in templo primario, quò populi magnus cōcurſus factus erat, Miſſæ ſacrum feciſſet, ſanctamq́; Eucharistiam vici primarijs adminiſtraſſet, & ſi magnus imber coortus erat; tamen viam ingreſsi, Nouariam millia paſſuum ex eo loco quinq́; iter conuertimus. inclinato iam in poſtmeridianum die, hora decimaquarta eò peruentum eſt. eius vrbis Antiſtes, quòd podagra laborabat, obuiam egredi non potuit, eius tamen iuſſu, qui ei à ſecretis erat, & Vicarius, plurimique Canonici occurrerūt. Decuriones itidem certos homines, qui eum inuitarent, obuiam miſerunt. Cardinalis vrbem ingreſsus, more ſuo, ad ædem Cathedralem perrexit. ibi canoris & ſuauiſsimis vocibus concinebatur, poſt factam obſecrationem, etſi Antiſtes ciueſq́; Nouarienſes ſummo ſtudio inſtarent & vrgerent, vt Cardinalis maneret, imbriſq́; continuatio reuocaret, eiuſq́; veſtimenta vuida eſſent; tamen retineri non potuit. via, qua tranſibat, maxima multitudine benedictionem à Cardinali exoptantium, & expoſcentium concelebrata eſt: neque vllus fuit, qui aut in publicum, aut ad feneſtras non prodierit. millia paſſuū quinque ab ea vrbe progreſsi Camerianum peruenimus: ibi diuerſorium Epiſcopi ſumptu & cura præparatum fuerat. Cardinalis etſi in veſte madida fluebat; tamen poſt adhibitas in templo preces, & recitatas Litanias, cùm ſe cibo recreaſſet, & igni accenſo ſe calfeciſſet, veſpertinaſq́; preces more inſtitutoq; ſuo, in æde perſoluiſſet, eodem habitu, quo venerat, Vercellas, millia paſſuum ex eo loco quinque, proficiſci contendit: eo conſilio vt ſi poſſet eam vrbem præ-

teriret.

teriret. temporis exiguitate conſiſtere coactus. ad mille paſſus extra vrbem, Franciſcus Bonhomius Antiſtes Vercellenſis, & Canonici plurimi, vrbisq; primarij obuiam egreſsi, cùm qua decebat reuerentia & humanitate, Cardinalem excepiſſent, eum proſequi cœperunt. primis fermè tenebris ad Sceſiam amnem proceſsimus. à Vercellenſibus tantò certamine eò concurſum eſt, vt vlteriores fluminis ripæ multitudine hominum complerentur. traiecto amne Cardinalis circunfuſus omnis generis hominum turba à comitatu ſecluſus, vrbem petijt. ſequentibus nobis magna hominum copia funalibus lumina prętulit. ad portam clerus Cardinali præſto fuit, templumq; Cathedrale adeuntem proſecutus eſt. interim reſponſoria quædam miro quodam & vario concentu à ſeminario clerici decantabantur. poſt factam obſecrationem, recitatasq; completorij ſtatas preces, reliquię ſanctorum, quæ propalàm in altari maiori expoſitę erant; argentoq; tectę, & magnifico ſumptuoſoq; ornatu inſtructæ, ſeruantium pietatem indicabant, inſpectæ ſunt. Ibi Federicũ Ferreriũ Romaniani Marchionẽ, ſummũ Ducis familię pręſidem, virum grauiſsimum & ampliſsimo loco natũ, & alium ex SS. Mauritij & Lazari equeſtri ordine, qui Ducis nomine Cardinalem cõſalutarent, eiusq; ſumptu Auguſtam vſque Taurinorum perducerent, omnibusq; hoſpitalibus fungerentur officijs, nacti ſumus. poſtero die mane Vercellis profecti ſumus. Antiſtes, Canoniciq; nonnulli, & Antiſtitis familiares quidam ſe comites addidere. Crobam, vbi prandium apparatum fuerat, proceſsimus. is locus in ditione Marchionis Romaniani erat, Vercellisque millia paſſuum octo, Allobrogum mẽſione aberat: (nam ſingula milliaria altero tanto, quàm noſtra fermè ſunt longiora.) quòdq; pridie eius diei facultas data non fuerat, qua, quæ meditati eramus, in medium proferrentur; ijs exerci-

tationibus,quæ circunſtantes incredibili admiratione affecerunt,quotidianæ lectionis loco, quæ ad eam diem nunquam defuit, vſi ſumus. eo die ſub Veſperum Cilianum labore confecti peruenimus:veriti enim ne nox opprimeret, maximam feſtinationem adhibueramus. Cardinalis adeò itinere defeſſus erat, vt incœnatus ſe in lecto collocarit.eam ob cauſam,quæ veſperi poſt cœnam fieri ſolebant,exercitationes,in poſterum diem dilatæ ſunt. poſtridie exacta vndecima hora cum dimidia,ante lucē prælatis funalibus Ciliano diſceſſum eſt; recitatiſq; itinerarij precibus, ſuperioris diei ſententiæ,quas inter nos commentaremur, propoſitæ ſunt. etſi vehementer approperatum eſt:tamē hoc tibi perſpectum eſſe velim,nos cum ijs in contemplationibus animis verſaremur,omni laſsitudinis ſenſu caruiſſe: non ſolùm enim laborem pietas leuabat, ſed nouas vires parabat. tredecim millia paſſuum progreſsi ad villam,quam Riomartini appellant,peruenimus.Hieronymus Rueres Taurinorum Archiepiſcopus cum Canonicorum, & aliorum ſacerdotū comitatu,quos Dux ad excipiendum Cardinalem præmiſerat,ibi nobis obuius fuit. loco deſerto & inculto prandium præbitum eſt:& quòd ſellæ Cardinali & Epiſcopis vix ſuppetebant, plerique ſtantes cibum cepere. pranſi, veſpertinas preces in æde proxima recitauimus: inde iter Auguſtā Taurinorum direximus. inter eum locū & Auguſtam Taurinorum paſſuum millia octo intercedebant. Archiepiſcopus;qui vt Ducem de aduentu Cardinalis certiorē faceret, magna celeritate anteceſſerat, ad mille paſſus extra vrbem obuiam nobis regreſſus eſt. paulo poſt Ducis equitatus omnibus rebus ornatus & inſtructus occurrit, qui in duas diuiſus partes, in medium nos excepit agmen. altera pars antecedebat,altera ſequebatur. quò propior vrbs erat, eò magis acceſſus noſter hominum frequentia, qui ad conſpicien-

ciendum Cardinalem & Peregrinos prodibant, florebat. ad quingentos paſſus extra vrbem Guidonem Ferrerium Cardinalem Vercellenſem, qui Cardinalis noſtri aduentum opperiebatur, offendimus. qui benigniſsimè data, acceptaque ſalute pedibus, quod itineris erat reliquum, nobiſcum confecit. ad ducentos quinquaginta paſſus progreſsis nobis Dux, Carolusq; Princeps filius, & alij inſignes viri quam plurimi præſtò fuere. Dux humaniſsimè Cardinalem complexus, omne genus obſeruantiæ & ſtudij in eum benigna oratione, & vultus iucunditate expreſsit. quàm ampliſsimos honores tantę virtuti habendos Dux ante cogitarat: ac propterea tum primum à dextera Cardinalem incedere, & eum primum caput tegere, comiter modeſtiſsimeq; compulit. ijs officijs à Duce diligenter ſanctèq; ſeruatis, hoc ordine iter ad vrbem inſtitutum eſt. qui Ducis regiam ſectabātur, antecedebant: à lateribus equitatus, ſclopetarijq; equis impoſiti, & ij, quibus Ducis cuſtodia credita erat, collocati, vnà proficiſcebantur. Cardinalis familiares baculis cœno oblitis inſtructi, proximi erant, biniq́ue progrediebantur: Cardinalis & Dux ſequebantur: Cardinalis Vercellenſis, & Carolus Princeps, deinde alij Antiſtites, qui ad ſpectandum ſacrum Linteum Auguſtam Taurinorum conuenerant, poſtremum tenebant locum. Apoſtolicus Nuncius non affuit, quòd celerius eius opinione eò peruentum erat. nos quoque cùm Mediolano profecti ſumus, ſerius iter facturos exiſtimauimus. cùm propius accederemus, tormentorum bellicorum ſonitu incredibili, quorum nonnullis etiam magnæ glandes conijcebantur, quibusq; alijs maximè effuſa lætitia ſignificari ſolet, excepti ſumus. Sclopetarij, quorum magnæ copiæ contractæ erant, ſingulari arte inſtructi ſclopetis admoto igne, ſonitu ingenti eandem gratulationem præ ſe tulerunt, nosq; in medium agmen receperunt. hoc comitatu

ſe-

ſeptus Cardinalis, vrbem ingreſſus eſt, rectoque itinere ad Cathedralem ędem tetendit. ibi, cùm preces feciſſet, ad regiæ ſacellum, vbi ſacrum Linteum ſitum erat, profectus eſt. ibi itidem adhibitis precibus ad hoſpicium iter conuertit. id non in regia, ſed in domicilio regiæ proximo, magnificẽtiſsimè paratum erat. elegantibus ijſdem ſtragulis lectos ſtratos fuiſſe, eadem ſumptuoſa ſupellectili, ijſdem pretioſis aulęis domicilium inſtructum ferũt, cùm Henricus Galliæ Rex è Pollonia profectus, à Duce hoſpitio receptus eſt. in eodem loco Cardinalis Vercellenſis, cuius domeſtico vſu & iucunda conſuetudine Cardinalis S. Praxedis delectaretur, diuerſatus eſt. cùm Dux Cardinalem ad cubiculũ vſque proſecutus eſſet, quò faciliusis ſolus conquieſceret, & ſe ex labore reficeret, diſceſsit. Cardinalis pedibus ex bullis, quas itineris longitudo & huiuſmodi contentionum inſuetudo cõtraxerat, laborabat; eoq; morbo pręcipue in altero calcaneo vrebatur: quẽ dum medendi ſtudio diligentius curant, altius inciderunt. hoc diuino conſilio accidiſſe interpretabatur, vt tanto in ſplendore, tanta in altitudine fortunæ & glorię, Domini noſtri cruciatus animo hęrerent infixi. Cardinalis etſi per aliquot dies ęgrè ſe pedibus ſuſtentaret: nulla tamen vi morbi deterritus eſt, quin munia ſua obiret. quinta peregrinationis die, quæ erat ſexta feria, in ſacello vbi ſacrum Linteum ſeruabatur, Cardinalis Miſſę ſacrum confecit, ſanctamq; Euchariſtiam nonnullis pijs viris adminiſtrauit. eodem die Dux Cardinalis prandium obijt. inuitusq;, & diu, modeſtiſsimeq; recuſans tandem medius inter duos Cardinales accubuit. interim ſacrum Linteum ad Cathedralem ędem delatum, in chori loco, ſuper magna mẽſa explicatum eſt, veloq; ſerico nigro tectum. poſt prandiũ, cum Cardinalis, eiuſq; familiares, & pauci alij eò conceſsiſſent, Archiepiſcopus, Canoniciq; pluuialibus ornati, id dete-

runt, & Cardinali, reliquiſque ſecretò ſpectandum propo-
ſuerunt. primo eius aſpectu, me ita commotum eſſe charita-
ti tuæ fateor, vt, cum Cardinalis mandaſſet, vt orationis ge-
nere aliquo animos ad venerationem pietatemque conci-
tarẽ, lacrymis præpeditus, id facere nequierim: ſtudio enim
quodam admirabili, & ſanctitate rei, ſic obſtupueram, vt ne-
que vox, neque oratio, neque lingua conſiſteret. Lintei exẽ-
plar olim conſpexeram, quod Dux Antonio Guzmano Hi-
ſpano Marchioni, cui Inſubrium gubernatio à Philippo Re-
ge commiſſa eſt, miſerat: ſed tantam diſsimilitudinem habe-
bat, quantum mutam hominis imaginem, ab ipſa ſpirantis
hominis forma differre cognoſcimus: tantumque aberat, vt
mihi veram ſpeciem exemplar illud referret, vt eius ipſius
aſpectus admiratione quadam incredibili animum & men-
tem meam obruerit. magnam vim lacrymarum profundi-
mus; totoque animo, & ſingulari pietate haud exiguum tẽ-
poris ſpacium ad precandum incubuimus. nonnulli digni
habiti ſunt, qui ſanguinem, qui ex ſanctiſsimo latere & pe-
dibus manarat, oſcularentur. id magno religionis ſtudio exi-
miaque pietate factum eſt: omnibus denique occaſio præ-
bita eſt, vt ſacrum Linteum ſpectarent, ſanctitateq; eius frue-
rentur. mox decreto loco repoſitum eſt, ſeq; omnes domũ
receperunt. ſubſequenti Sabbati die, in eodem ſacello Car-
dinalis Miſſę ſacrum confecit; prandiumq; ei Carolus Prin-
ceps inſtruxit. Eſt Carolus ętate adoleſcens, ſed ſenili
iudicio, ingenio peracri, flagranti pietate, eximia religione,
prudentia ſingulari. in omni recto ſtudio præterea verſatus
eſt; ſed ſacras hiſtorias pręcipuè callet. cùm prandentibus
Machabeorum liber fortè legeretur, non ſolùm eorum res
geſtas ſe memoria tenere demonſtrauit: ſed de iis ornatè
& copioſè, & ſumma cum dignitate locutus eſt. pręclaram
& altam indolem tam maturę virtutis, in illa ętate, non ſo-

lùm

lùm Cardinalis dilexit,ſed etiàm admiratus eſt. Reliquum temporis in deliberando,qua ratione,& quo ordine ſacrum Linteum ſpectandum & venerandùm eſſet,conſumptum eſt; cõſtitutumq́;,vt poſtridie, qui erat dies Dominicus,rem diuinam ſolenni,& pontificali ritu Cardinalis faceret, ſermonem de ſacri Lintei laudibus haberet;ſupplicatioque, quæ circumeundo,& Diuorum auxilium implorando fieri ſolet, decerneretur:tum demique ſactum Linteum ſpectãdum proponeretur. ſed quòd tam miranda multitudo ex Subalpino agro,ad id viſendum confluxit,vt eos ædes Cathedralis capere non poſſet;magnumq́ue periculum impendere videbatur,ſi Miſſæ ſacrum ibi fieret, & ſacrum Linteum ex ſuggeſto ad id conſtructo oſtenderetur: neceſſariò conſilium cõmutatum eſt . Ante arcem multorum paſſuum planities in longitudinem,latitudinemq́ue patet: is locus ad oſtendendum ſacrum Linteum aptus,idoneusq́ue,conſenſu omnium iudicatus eſt: eoq́ue & ſecreta via, quæ à ſacello ad arcem ducit,magna cum pompa delatum:Cardinales enim, primũ deinde Taurinorum, Tarantaſienſiumq́ue Archiepiſcopi, præterea Epiſcopi Ventienſis, Ticinenſis,Vercellenſis,Auguſtenſis,Sauonẽſis,Salutiarum,infulis,& pontificalibus inſignibus ornati,poſtremo ædis cathedralis Canonici comitabantur. Dux,Nuncius Apoſtolicus,Orator Venetus, alijq́ue Principes viri , tum SS. Mauricij , Lazariq́ue equites crucibus,& equeſtri habitu, qui eſt longa veſtis ſerica & purpurea,inſignes,& ad aſpectum decori ſubſequebantur. referta planitie:repletisq́ue omnibus locis, vnde locus editus,ad id exornatus conſpici poteſt,promiſcuæ virorum & mulierum multitudini innumerabili ſacrum Linteum ſpectandum deprõmptum eſt. Cardinales, Epiſcopiq́ue hoc explicatum ter demittebant,& tollebant;idq́ue ad ſingulas loci partes faciebant. eo viſo omnes Diuinam miſericordiam implo-

implorantes ſucclamabant. vbi ſatis ſpectatum ab omnibus arbitrati ſunt, eodem ordine in Cathedralem ædem id retulerunt; & in ſuggeſto ad hoc exornato collocarunt, funaliaq; plurima accenſa ſtatuerunt. Tum quadraginta horarum ſupplicatio, quæ decreta fuerat, cœpta eſt; dieq; & nocte continuata. Horæ diuiſę ſunt, ſingulisq; horis diurnis, nocturnisq;, aliqua ſiue Sodalitas, ſiue Parochia, ſiue Diſciplinatorum ſocietas in templo ad ſupplicandum adeſſe viſa eſt. non ſolùm ſocietates vrbanæ, omniumq; hominum ordines, qui multi & frequentes numerabant, ſcitè, piè & eleganter id munus executi ſunt, ſuauitateq; & varietate cantus ingentem religionem demonſtrarunt: ſed ex proximis oppidis, tantus concurſus ad ſupplicationem factus eſt, vt multitudine virorum & mulierum, tam nocte, quàm die ædes referta fuerit. Ordini equeſtri SS. Mauritij & Lazari negotiũ datum eſt, vt ad ſingulas horas, binos equites mitteret, q & continenter orarent, & ſacrũ Linteũ cuſtodirent. Conſtitutũ prȩterea eſt, vt ſingulis horis, de ſumma ſacri Lintei dignitate ſermones haberent. Et qđ allatũ erat hȩreticorum ingẽtem numerũ, ex Peruſię & Lucernię vallibus aduẽtare, qui Cardinalis famæ celebritate adducti, illum videre cupiebãt, vnius diei ſpaciũ ſupplicationi Dux proferri iuſsit; captariq; occaſionẽ, qua, qui ſermones habebant, prȩcipuè in hæreticorum errorem & fraudem inueherentur. Cùm Cardinalis S. Praxedis, qui ter locutus eſt, ac alij Epiſcopi, cæteriq; concionatores, ad comprimendas libidines, accendendosq; ad pietatem animos, & ad reſtinguendas hȩreſes, aptè, ornatè, & copioſè dixerunt; tum Cardinalis Vercellenſis, ampla & diuina quadam ſententiarum grauitate, & maieſtate orationis, ad rerum cœleſtium ſtudium, audientium animos non trahere, ſed rapere viſus eſt. Antiſtes autem Vercellenſis, cùm Catholicorum cauſam defenderet,

L hȩre-

hęreticorum errores & fallacias vnicè exagitauit, & turbulentiſsimi huius temporis caliginem mirificè diſcuſsit. flagranti ſtudio, & magno pietatis ardore in precibus perſeueratum eſt. Dux & Princeps iniunctas precandi horas, ſanctè, pieq; obierunt: animaduerſumq; eſt nunquam ſacrum Linteum ſpectandum propoſitum fuiſſe, quod bis inter preces fecerunt, quin Dux præ magnitudine quadam pietatis, ſemper illachrymatus ſit; pręclarumque exemplum antiquę Principum fidei, & Catholicę pietatis renouarit. Cùm ſupplicationis finis inſtaret, Taurinorum Archiepiſcopus doctrina, conſilio, & eloquentia excellens, adeò copiosè, eruditè, pieq; concionatus eſt, vt ſingularem & diuinam eius vim omnes admirarentur. Antequam ſacrum Linteum ad ſacellum reportaretur, grauiſsimus ſermo, & ad pietatis exercitationem aptus, accommodatusque à Sanctæ Praxedis Cardinali habitus eſt. Dum hæc in Cathedrali æde geruntur, Sanctæ Praxedis Cardinalis ad Collegium noſtrum, vbi corpora ſanctorum martyrum, & eius vrbis ciuium Solutoris, Aduentoris, & Octauij ſita ſunt, ſe contulit. ibi Miſſæ ſacrum fecit, & quibuſdam pijs viris ſacram Euchariſtiam, ab eo percipere cupientibus, morem geſsit. poſtridie, qui erat quartæ feriæ dies, ſacrum Miſſæ in ſacello, vbi ſacrum Linteum reconditum erat, confecit. Ibi Princeps, cum alijs viris clariſsimis quamplurimis, ſacram Euchariſtiam ſumpſit, & Cardinalis prandium inijt. ſub veſperum rurſus ſacrum Linteum ſecretò prolatum eſt; & quo ordine, primo aduentu inſpectum fuerat, eodem Cardinalis, & eius familiares poſtremò ſpectarunt. Dux itidem & Princeps aderant: nec minor pietas quàm ante, in omnibus, pręcipueq; in Cardinale Sanctæ Praxedis enituit; qui ad pedes ſacrę imaginis ſummo cum ſtudio, humilitateq; proiectus, non prius ſurrexit, quàm

in

in vſitata ſede collocata eſt. Die proximo, Dux Cardinalis prandium celebrauit: ad duas horas poſt prandium, vnà fuere. Cardinalis de rebus diuinis, de animarum ſalute, deq́; optima gubernandi ratione cum Duce egit. eius oratio à Duce attentè, ſecundisq́; auribus audita eſt. Cardinalis comiter, liberaliterq́; habitus, & honorificentiſsimis officijs cultus fuerat: Sed cum diſceſſurus eſſet, quanto in honore fuerit, & quàm magni eius pietas ęſtimaretur, illud vnum, quo omnes obſtupefacti ſunt, indicium fecit. Nam Dux humi proſtratus, vnà cum Principe, & Amadeo, manantibus lachrymis, infimis precibus benedictionē ſibi, ac liberis popoſcit. attollenti eos Cardinali, nec iacere patienti, Dux reſpondit, non prius erecturos ſe ſe, quàm benedictionem impertitus eſſet. Ducis, quemlibet clarorum, piorumq́; regum cum magnitudine animi, tum manſuetudine, & religione ęquantis rogationi, Cardinalis ceſsit, ſtudioq́; obſecutus eſt. hoc facto, Dux ad Principem filium conuerſus, lingua Gallica primùm, deinde Itala, vt Cardinalis intelligeret, Cardinalem, inquit, fili tibi patrem aſciſcas, eiq́; patrium honorem tribuas; atque vti parenti obtemperes; eumque roges, vt te filij loco habere non grauetur. ille, vt erat obſequentiſsimus, ad Cardinalem conuerſus, parentis mandata diligenter, obedienterq́; perſecutus eſt. Horum Principum omnia ſummi amoris, obſequij, obſeruantiæ in Cardinalem officia conſtiterunt: tantaq́; pietatis præſtantia, tantus animi ſplendor in Cardinale perſpectus eſt, vt tota Ciuitas ad eum intuendum conuerteretur, ſummaq́; in eum ſtudia à populo ſignificarentur. Antequàm diſcederet, eum Dux rurſus inuiſit; proficiſcentem in vehiculum ſuſtulit, & longius extra vrbem proſecutus eſt. Cardinalis, reliquis Mediolanum remiſsis, ſex ex familia ſecum retinuit: ijs adhibitis, cum Cardinali Vercellenſi Iauennam, (qui locus, in

dinalis Vercellenſis poteſtate eſt,) ſe contulit. poſtridie ad Diui Michaelis cœnobium, cui Cluſę nomen inditum eſt, peruenimus. id in monte excelſo, edita, & pręrupta rupe, ſumma arte, & mirificis operibus extructũ eſt; præclarumq́; antiquæ Principũ Sabaudorũ religionis monumentũ exiſtit, maximis opibus floret: ſub eiusq́; adminiſtrationẽ & ditionẽ, plurima oppida antiqui illi Principes ſubiunxerunt. fidei ac patrocinio Cardinalis Vercellẽſis cõmendatum eſt. plurimis precioſis reliquijs ſanctorũ ornatum ac refertũ eſt. ibi totum diem conſumpſimus, remq́; diuinam magna cum religione fecimus. ſubſequenti ſabbati die, Iauenna profecti ſumus, & altero die Varale peruenimus. Varale mons eſt: à propinquo vico, & ad radices montis poſito, nomen traxit. ibi Domini noſtri vitæ, ac crucis myſteria, ſingulari opere, artificioq́; perfecta ſunt: ſed naſcentis Christi pręcipuè, horti, ac ſepulchri ſigna, eximia ſunt venuſtate. formam & figuram eorum, quæ Hieroſolymis adhuc cernuntur, exprimunt. Centum ab hinc annis, Bernardinus Caimus, ordinis obſeruantium D. Franciſci, vir ſingulari ſanctitate præditus, ſumma religione adductus, edito hoc loco, ad ſimilitudinem eorum, quæ Hieroſolymis viderat, hæc curauit formanda. ijs myſterijs nihil nobilius, nihil quod magís viſendum putetur. eò, cum hora vigeſima prima peruentum eſſet, à vico pedibus in ſummum euaſimus montem, myſteriaq́; inuiſimus: ex familiaribus aliquis ſententias, quas ad ſingula myſteria meditaremur, pronuntiabat: plus, minusùe, pro myſterij ratione, in ijs meditationibus verſabamur. altera noctis hora, cibi copia facta eſt: ad id enim tempus, ita ieiuni fueramus, vt nihil prorſus guſtaſſemus. in eo ieiunio nos quidem panem, & vinum, Cardinalis, panem tantum, & aquam adhibuit. refectis cibo viribus, ad myſteriorum contemplationem reditum eſt. Cardinalis, vno tantum ſocio ſecum retento

tento

tento, vſque ad nonam horam ibi pernoctauit. tum verò cùm ſocius vim frigoris non ſuſtineret, accenſo igne, ſe calfecerunt, & in ſellis vſque ad vndecimam horam ſopiti iacuerunt. tum autem experrecti, ad preces redierunt. de obſecrandi ſtudio nihil remiſsum eſt, niſi cum tempus pręparandi ſe ad Miſſæ ſacrum affuit. in ijs exercitationibus, poſt prandium nonnullæ horæ traductæ ſunt. Atq; vt quàm magno adiumento Deus huic eius ſeruo ſit, planè intelligas, & ſi tota hac peregrinatione, è lecto decima hora ſurgeret, ſeriusq; ſe quieti traderet; iterque vel equo, vel pedibus prima luce ingreſſus, vſque ad vigeſimam tertiam horam interdum ire contenderet; interimq; cibo, & omni quietis genere abſtineret: tamen pręcipuis corporis viribus ſemper viguit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Tum Deum implora, vt ſanctum Spiritum in eo foueat, & conſeruet; facultatemque diuinam voluntatem cognoſcendi, eiq; obtemperandi largiatur: tum ipſe tuo inſtituto, in precibus, quas ad Deum facis, mei fac, vt memineris.

LAVS DEO.

Regiſtrum.

† Imago Sindonis A B C D E F G H I K L.

Omnes ſunt duerniones.

Errata ſic prius emendes.

Diphtongos,& commata,adde,vel deme ſuis locis.

Pag. 3	linea 5	concurrerunt	lege concurrerint.
Pag. 8	linea 8	Fccleſiaſtes	lege Eccleſiaſtæ.
Pag. 13	in margine	Antonius	lege Antoninus.
Pag. 14	linea 6	neceſt	lege nec omnino eſt.
Pag. 16	lin. pen.	Chriſtianiſsimis	lege Chriſtianiſsimos.
Pag. 23	linea 15	Camberij	lege Camberium.
	linea pen.	Sindonem	lege Sindonis
Pag. 28	linea 19	ſubſannanere	lege ſubſannauere.
Pag. 29	linea 2	nihil	lege nil.
	linea 6	Frithreis	lege Erythræis.
Pag. 31	linea 6	Idqne	lege Idq;.
Pag. 43	linea 8	γΓειαν	lege ὑγιεῖαν.
Pag. 47	in marg.	Ien.	lege Geneſis.
	linea 15	Eſtibus	lege Veſtibus.
	linea 19	eum	lege eò.
Pag. 48	linea 5	ſiue	lege ſine
Pag. 49	linea 12	languores	lege langores.
	linea 14	conſiliatus	lege conciliatus.
Pag. 52	linea 20	noua arte	lege arte noua.
Pag. 60	linea 30	ſcindetur	lege cingitur.
Pag. 62	linea 25	dilinirent.	lege delinirent.
Pag. 65	linea 23	ommittendum	lege omittendum.
Pag. 68	linea 17	comparuit	lege comparauit.
Pag. 69	linea 12	dele vnum, vt,	
Pag. 75	linea 14	Seminario clerici	lege Seminarij clericis.
	linea 24	fungerentur	lege fungerentur.
Pag. 80	linea 21	Inſulis	lege Infulis.

VITAM AGITANT VENTI; MILES QVASI, NAVTAQ. VIVO,
APPARET SIQVIDEM RERVM NON TERMINVS VNVS.
NIL TAMEN EXTIMEO, NAM COELVM EST VNDIQ. SVRSVM.